

Nemes Magdolna - Bernáth Anikó

Angol mesék óvodásoknak

Módszertani kézikönyv

az angol nyelvű óvodai tevékenységhez

Óvoda és nyelv II.

Nemes Magdolna – Bernáth Anikó

Angol mesék óvodásoknak

**Módszertani kézikönyv az angol nyelvű óvodai
tevékenységekhez**

Debreceni Egyetemi Kiadó

Debrecen University Press

2022

Óvoda és nyelv II.

Készült a Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Karán,
a Társadalomtudományi Tanszéken.

Anyanyelvi lektor: Jeremy Parrott

Szakmai bíráló: Fürész-Mayernik Melinda

ECE bíráló: Molnár Balázs

Borítóterv: Lovas Kiss Antal

Technikai szerkesztő: Tornyai Zsuzsa Zsófia

ISSN 2630-9335

ISBN

© Nemes Magdolna, 2022

Debreceni Egyetemi Kiadó Debrecen University Press, beleértve az egyetemi
hálózaton belüli elektronikus terjesztés jogát is

Kiadta a Debreceni Egyetemi Kiadó, az 1795-ben alapított Magyar
Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja

www.dupress.hu

Felelős kiadó: Karácsony Gyöngyi

Készült a Debreceni Egyetemi Kiadó nyomdaüzemében, 2022-ben

Tartalom

Bevezető	5
1. A kisgyermekkorai idegennyelv-tanulásról	9
1.1. <i>Az angol nyelvű tevékenységek lehetőségei a mesélés során</i>	14
1.2. <i>A tevékenységben megvalósuló tanulás</i>	15
<i>Nyelviskolák és weboldalak</i>	17
2. A mese jelentősége az angol nyelvi óvodai tevékenységekben ..	21
3. Az angol nyelvű mesetevékenység módszertana	27
3.1. <i>A mese kiválasztása</i>	28
3.2. <i>Az óvodapedagógus személyisége, tulajdonságai.....</i>	31
3.3. <i>Eszközök a mesélés során</i>	32
3.4. <i>A játék megjelenése az angol nyelvi tevékenységekben.....</i>	36
4. Mesefeldolgozások	37
4.1. <i>The Ugly Duckling</i>	37
<i>Témák, mondókák, dalok</i>	37
<i>Játékok.....</i>	43
4.2. <i>The Lazy Bear</i>	45
<i>Témák, mondókák, dalok</i>	45
<i>Játékok.....</i>	47
4.3. <i>The snowman</i>	50
<i>Témák, mondókák, dalok</i>	50
<i>Játékok.....</i>	55
4.4. <i>Little Red Riding Hood.....</i>	59
<i>Témák, mondókák, dalok</i>	59
<i>Játékok.....</i>	61
5. Összegzés	63
6. Mellékletek.....	67
1. <i>Eric Carle: The Very Hungry Caterpillar.....</i>	67
2. <i>Clement Clarke Moore: A Visit from St. Nicholas (Twas the night before Christmas)..</i>	68
3. <i>The Elves and the Shoemaker.....</i>	70

4.	<i>Goldilocks and the Three Bears</i>	71
5.	<i>The Story of the Three Little Pigs</i>	72
6.	<i>The Princess and the Pea</i>	75
7.	A kötetben feldolgozott meseszövegek	77
1.	<i>The Ugly Duckling</i>	77
2.	<i>The Lazy Bear</i>	78
3.	<i>The Snowman</i>	79
4.	<i>Little Red Riding Hood</i>	80
8.	Galéria	81
9.	Tevékenységtervek.....	97
9.1.	<i>English activity plan 1. – The Ugly Duckling</i>	97
9.2.	<i>English activity plan 2. – The Lazy Bear</i>	100
9.3.	<i>English activity plan 3. – The Snowman</i>	103
9.4.	<i>English activity plan 4. – Little Red Riding Hood</i>	107
10.	Felhasznált irodalom	111

Bevezető

Napjainkban az idegennyelv-tudás szerepe, jelentősége kulturális és gazdasági szempontból is vitathatatlan. A korai idegennyelv-oktatás kiemelt jelentősége az Európai Unió nyelvpolitikájának is köszönhető. Az idegennyelv-oktatást és annak fejlesztését az EU az alapidokumentumaiban prioritásként kezeli. Az európai dokumentumok három alapelvet fogalmazznak meg: a nyelvtanulás élethosszig tartó folyamatát, a nyelvelsajátítás nagyon korai megkezdését és a tartalomalapú nyelvtanulástól adódó lehetőségek kiaknázását. Az Európa Tanács 2001-ben szeptember 26-át a Nyelvek Európai Napjának nyilvánította, hogy így módon is kifejezze a nyelvtanulás fontosságát.

2002-ben az Európa Tanács barcelonai ülésén szorgalmazták az idegen nyelvi készségek fejlesztését, a középszintű (a *Közös Európai Referenciakeret*, a KER szerinti B2) nyelvtudást tűzték ki célként. Az Európai Unió célja az, hogy a polgárok az anyanyelvükön (*mother tongue*) kívül két nyelven beszéljenek legalább középfokú szinten (ún. M+2 irányelv). A háromnyelvű európai polgár eszméjéből kiindulva fogalmazták meg és fogadták el az irányelvet, miszerint a gyerekek már egészen fiatal korban kezdjenek nyelv(ek)et tanulni.

2004-ben Magyarország is csatlakozott az Európai Unióhoz, ezt követően az idegennyelv tanulása még fontosabbá vált. A csatlakozás eredményeképp elérhetővé váltak Magyarország számára is a nyelvtanulást népszerűsítő és segítő, valamint a nemzetek közötti kommunikációt fellendítő nyelvi kompetenciákat fejlesztő programok például a TEMPUS, a PHARE és a Socrates.

Az Európai Unióban 2009-ben indult a Piccolingo program, amely a legfiatalabb korosztályt vonja be a nyelvtanulásba. A korai nyelvtanulás mellett szól, hogy a gyerekek kora gyermekkorban különösebb erőfeszítés nélkül képesek elsajátítani egyszerre több nyelvet is. A gyermekek rendkívül fogékonyak az újdonságokra; minden új inger, tapasztalat segíti a fejlődésüket, személyiségük kibontakozását, így a korai nyelvtanulás is számos lehetőséget rejt magában.

Magyarországon is megmutatkozik a gyermek és a felnőtt korosztály számára egyaránt, hogy mekkora előnnyel jár az anyanyelv mellett egy második nyelv ismerete. A globalizáció és a multikulturalizmus kapcsolatokat teremt a világ felé, az új ismeretek, tapasztalatok szerzésének a lehetősége ma már végtelen. A gazdasági szempont is mérvadó, mert a nyelvtudás hozzájárul a

foglalkoztatottság emelkedéséhez, a versenyképesség növeléséhez. Az idegennyelv-tudás általában nyitottabb attitűddel jár együtt, ily módon az új üzleti lehetőségekhez is könnyebb hozzáférni.

Napjainkban nem számít ritkaságnak, hogy Magyarországon is olyan intézménybe (bölcsődébe, óvodába) íratják a szülők a gyermekeiket, ahol korán megkezdődik valamilyen idegen nyelv tanulása. A szülők részéről egyre szélesebb körből érkezik az igény az angol nyelvű foglalkozások iránt, és egyre több a kétnyelvű bölcsőde, óvoda is, de megjelentek a nemzetközi általános iskolák és középiskolák is.

Nagyon fontos, hogy a gyermekek ingergazdag környezetben, de meghitt, nyugodt hangulatban szerezzenek ismereteket, információkat. A gyermekek a számukra kellemes környezetben játékokon keresztül tanulnak, számukra élmény, örömforrás az új ismeret elsajátítása.

Az angol világnyelv, és viszonylag egyszerű a nyelvtana, illetve az internet „hivatalos nyelveként” mindenki kapcsolatba kerül vele. Az angol köszönések és üdvözlések egy részét már a magyar nyelvben is gyakran használják, pl. *Hello! Hi!* Az angol nyelvű foglalkozások során is lehet építeni a nemzetközi szókincsre (pl. *pizza, spagetti, hamburger, szendvics; bikini, pulóver, kardigán*), hiszen a gyermek nyelvtanuló úgy érzi, már „tud” angolul. Számos hasonlóságot találunk a sportágak elnevezésében is, mint *tennis, football, golf, box*. A közlekedési eszközök közül a *taxi* és a *bus* lehet ismerős.

A korai idegennyelv-átadás során nemcsak a már jól ismert mondókákat, dalokat, hanem a meséket is kiválóan lehet használni. A mese és a mesélés különös jelentőséggel bír kisgyermekkorban. Mesélés közben az érzelmi, művészeti nevelés mellett a gyermekek használják a kreativitásukat, fantáziavilágukat is. „Mindaz, ami a mese révén a gyermek személyiségébe beépül, az anyanyelvi (vagy akár az idegen nyelvi) kompetencia elemei, szövegértés, szókincsbővülés, a belső képalkotás kialakulása – ezen keresztül a gyermekkorai feszültségek csökkentésének esélye, a szocializációs képesség fejlődése mind megannyi érv amellet, hogy az óvodapedagógia a jelenleginél is nagyobb figyelmet tulajdonítson a mindennapi mesemondásnak, a közös meseélmény megteremtésének” (I1).

Jelen munka az *Óvoda és nyelv* sorozat második kötete. Az első kötetben mintegy 50 angol mondókát és dalt dolgoztunk fel, melyek használhatók az óvodai angol nyelvű tevékenységek során (Nemes 2019). Jelen kötetben olyan meséket szeretnénk bemutatni és feldolgozni, melyek segíthetik az

óvodapedagógusokat az angol nyelvi tevékenységek tervezésében. A szövegeket a saját fejlesztésű játékok egészítik ki. Igyekeztünk olyan játékeszközöket készíteni, amelyek esztétikusak és változatos játéklehetőséget nyújtanak a gyermekek számára, és segítségével fenntartható a motivációjuk. A játéktevékenységek és a kapcsolódó eszközök segítik a témára való ráhangolódást, a történet megértését, valamint közösségi élményt nyújtanak az idegen nyelvvel ismerkedő gyermekek számára.

Nem célunk a korai nyelvtanulás mellett vagy ellen érvelni, sokkal inkább szeretnénk felhívni a figyelmet a korai nyelvtanulásra mint lehetőségre az óvodás korú gyermek holisztikus fejlesztésének szolgálatában. Az angol nyelvű mesetevékenység gyakorlati megvalósítására vonatkozó szakirodalom azonban tapasztalataink szerint háttérbe szorul, a munkák a mondókákra és a dalokra koncentrálnak. Kötetünkkel ezt a hiányt is igyekszünk pótolni, feltárva az angol nyelv, a mese és a gyermek hármasának kapcsolódási pontjait.

A kiválasztott mesékhez vázlatokat is készítettünk, melyek segítséget nyújthatnak a tevékenységek tervezése és megvalósítása során. Célunk, hogy munkánk módszertani segítséget nyújtson, gyakorlati útmutatóként szolgáljon a korai nyelvoktatás szakirányt végzett pedagógusoknak az óvodai angol nyelvű óvodai tevékenységek tervezésétől kezdve a szervezési feladatokon át a megvalósításig. Az angol nyelvű tevékenységek során változatos játékokon keresztül, sok mozgással, dallal, mondókával, mesével, vizuális eszközökkel komplex módon tehetjük érdekessé a tanulási folyamatot. Megfelelő motiválással, átgondolt kezdeményezéssel a gyermekek szívesen bekapcsolódnak a tevékenységekbe, az angol nyelvi játékok élményt jelentenek számukra és ezáltal az angol nyelvet tevékenységbe ágyazva, észrevétlenül sajátítják el.

1. A kisgyermekkorai idegennyelv-tanulásról

A szakirodalom hagyományosan elkülöníti a nyelvelsajátítást (L1, first language acquisition) és a nyelvtanulást (L2, second language learning). Az L1 és az L2 között számos összefüggés van. Általában igaz, hogy az L2 elmarad az L1 szintjétől. Az L1 során beszélnek kritikus periódusról, miszerint a serdülőkor után lehetetlen az első nyelv elsajátítása. Az L2 esetében azonban nem ilyen egyértelmű a kép, mert a nyelvtanulás sikere számos tényezőtől függ (pl. életkor, input, nyelvérzék). Krashen (1985) a nyelvi input jelentőségét hangsúlyozza, a tudatosság mentén tesz különbséget a nyelvelsajátítás és a nyelvtanulás között. Krashen szerint az életkor három szinten befolyásol. A felnőttek kezdetben gyorsabban haladnak, mint a gyermekek. Az idősebbek is gyorsabban haladnak, mint a fiatalabbak. Azok, akik gyerekkorban kezdik a nyelvtanulást, magasabb szintre jutnak, mint akik felnőttkorban vágnak bele a nyelvtanulásba (idézi Sominé 2019).

A nyelvelsajátítás tudattalan, természetes folyamat, és célja, hogy a gyermek meg merjen szólalni, használja az adott idegen nyelvet. A folyamatos, szituációkhoz kötött nyelvi ingerek hatására a gyermek mindenféle erőfeszítés nélkül alkalmazza a nyelvi szabályokat. A nyelvtanulás esetében fontos a nyelvi precizitás, a grammatikai szabályok betartása, hibázás esetén pedig a pedagógus felhívja a figyelmet a hibára és javítja. A nyelvelsajátításnál az üzenet átadása a cél, hogy a kommunikáció élvezetes legyen, hiszen a gyermek szeretné kifejezni magát. Lehet hibázni, mert a tevékenységet tartó pedagógus a gyermek életkorának megfelelő körülményeket, ismétlést, gyakorlást biztosít, így a gyermeknek a megszólalás nem okoz gátlást vagy szorongást. Az anyanyelv elsajátítása hosszabb, évekig tartó folyamat, ahogyan egy idegen nyelv elsajátítása is. A nyelvelsajátítás tehát a „gyermekekre jellemző nem tudatos (implicit, informális vagy természetes)” mód (Sominé 2011: 62). A nyelvelsajátítás olyan tudattalan tanulás, amikor nincs meg az aktív figyelmi komponens, de eredménye készségszintű ismereteket jelent. A nyelvtanulás ezzel szemben a „felnőttek tudatos (explicit vagy formai alapú) tanulása” (Sominé 2011: 62).

1. táblázat A nyelvelsajátítás és a nyelvtanulás közötti különbség

Szemponatok	Nyelvelsajátítás	Nyelvtanulás
Mentális vezérlés	Nem tudatos	Tudatos
Cél	Az üzenet átadása	A nyelvről való tudás átadása
Fókuszban	A nyelvi funkció	A nyelvi forma
Legfontosabb érték	A kockázatvállalás	A nyelvi precizitás
Tanári szerep	Partner, beszélgetőtárs	Előíró, irányító és ellenőrző
Tanulói szerep	A szabályokat érzi	A szabályokat követi
Hibajavítás	Nem ajánlott, gátlást okoz	Kötelező része a folyamatnak
Kommunikáció	Folyamatjellegű	Produktum jellegű
Eredményesség	Viszonylag lassú	Viszonylag gyors

Krashen (1981) nyomán (Kovács 2009: 36)

A sikeres nyelvtanulás elengedhetetlen feltétele a szerialitás, azaz az információk megfelelő sorrendben történő előhívásának és kódolásának képessége. Ezen kívül a nyelvtanulás sikere számos egyéb tényezőtől függ, például IQ, nyelvérzék, anyanyelvi képességek, tanulási képességek. Az életkor is fontos tényező: az idősebb és a fiatalabb nyelvtanulók esetében más mintázatot figyeltek meg (Sominé 2011). Felmerül a kérdés, hogy a nyelvtanuló elérheti-e az anyanyelvi tudás (L1) szintjén a második nyelven (L2). Larsen-Freeman szerint nem, mert a háttérben a *fossilizáció* jelensége állhat: bizonyos hibás szerkezetek megrekednek, állandósulnak a nyelvtanulás során. A nyelvtanulás során számolni kell a *kognitív öregedéssel* is: a feldolgozási sebesség csökken, hiányos a munkamemória, csökken az összpontosítási képesség (Sominé 2011).

A nyelvek elsajátításában jelentős szerepet játszik továbbá az agyi plaszticitás vagy tanulóképeség, az agy rugalmassága és alkalmazkodóképessége. A plaszticitás törvénye azt jelenti, hogy az egyes funkciók, képességek, készségek mennyire változtathatók. A gyermeki agy képlékeny, fejlődőképes, alkalmas a változásra. Az agy plaszticitása kora gyermekkorban a legnagyobb, bár felnőttkorban is jellemző sajátosság. Egyes nyelvészek úgy vélték/ vélik, hogy az idegen nyelv bizonyos szintű elsajátításának, tehát készségszintű ismeretének képessége biológiai okokból kb. óvodáskor végére jórészt megszűnik, a serdülőkor után pedig teljesen elvész. Ez az ún. kritikus periódus elmélet, amely Eric Lenneberg nyelvész és neurológus nevéhez kötődik (1967). John L. Locke

azonban úgy vélte - és azóta sok más szakember is állítja, - hogy a szenzitív periódus kifejezés jobban tükrözi a valóságot, mert a kutatások igazolták, hogy bár valóban a leírt időszak (2-5 éves kor) a legoptimálisabb a 'nyelvi-behangolás' ('tuning') szempontjából, az agy azonban ezen a perióduson túl sem veszíti el teljesen alkalmazkodóképességét. Az agy rugalmassága 10-12 éves korig meglehetősen nagyfokú, ám a kora gyermekkori időszak már az iskolai évekkel összehasonlítva is sokkal több lehetőséget nyújt. Az agyi plaszticitás értelmében a korai időszakban sokkal kisebb erőfeszítéssel lehet jobb eredményeket elérni, könnyebb a teljesen új készségek, akár a második nyelv elsajátítása. Az életkor előrehaladtával folyamatosan nehezebbé, de nem lehetetlenné válik a teljesen új dolgok könnyed elsajátítása.

Gardner a nyelvtanulást széles körben értelmezi: a tanuló nem csupán a nyelvet, hanem a célnyelvi kultúrát is tanulja. Gardner szerint a nyelvtanulás sikerében fontos szerepet játszik a nyelvtanulási szituáció is (pl. tanár, osztály, módszerek stb.). A tanuló attitűdje, motivációja is szerepet játszik. Spolsky (1989) sok összetevős modelljében arról ír, hogy a tanult nyelv élő volta (vö. latin) és társadalmi preferenciája is lényeges (Sominé 2011). A nyelvtanulók minden esetben egyedi fejlődési utakat járnak be, a befolyásoló tényezők egymást kompenzálhatják. Az anyanyelvi képességek támogatása közvetlenül segíti az idegen nyelvek tanulási eredményességét, de ösztönzőleg hat a tanuló személyiségének fejlődésére is.

Az életkor szerepét tárgyaló szakirodalom áttekintése alapján Nikolov (2004) számos érvet sorakoztat fel a korai nyelvtanulás fontossága és hasznossága mellett: (1) a korai fejlesztésnek kedvező a hatása – a sporthoz, a művészeti neveléshez hasonló módon – a nyelvi fejlődésre is; (2) a nyelvtanulással eltöltött idő hossza kedvezően befolyásolja a tanulási eredményeket; (3) az idegennyelv-tanulás a világ megismerésének, más népek és kultúrák elfogadásának fontos segítője; (4) az idegennyelv-tudás pozitív hatással van az anyanyelvi fejlődésre és általában véve a gondolkodási képességek fejlődésére, valamint további nyelvek elsajátítására is ösztönözhet. Noha a nyelvtanulási programok sikeressége sok lényeges – pl. szociolingvisztikai, pedagógiai – tényezőtől is függ, a korai idegennyelv-tanításnak, illetve nyelvtudásnak jobbra az előnyei dominálnak (Nikolov 2004, Sominé 2011).

Hogy az idegen nyelv pontosan mely területein jutnak előnyhöz azok a gyerekek, fiatalok, akik még az iskoláskor vagy a pubertáskor előtt kezdenek el nyelvet tanulni, vagy azzal valamilyen módon foglalkozni, arra többek között a

Korai idegennyelv-tanulás – Nürnbergi ajánlások című kötet ad választ: „A nyelvelsajátításra vonatkozó kutatások és az agykutatások eredményei [...] azt mutatják, hogy indokolt korán kezdeni az idegen nyelv elsajátítását. Hatéves korig akcentus nélkül elsajátítható a második nyelv. A szintaxis és a morfológia a pubertás kor előtt könnyebben elsajátítható, mint később.” (Widlök et al 2010).

A pedagógiai munka egyik fontos eleme a tudatosság, azaz a pedagógus mindent valamilyen szándékkal tesz, és ahhoz keresi a legmegfelelőbb eszközöket. A korai idegennyelv-tanulás egyik célja élni azzal a nyelvelsajátítási lehetőséggel, amely a kisgyermekben (korlátozott ideig) rejlik, hogy e téren megkönnyítsük a gyermekek későbbi életét. Emellett azonban a szakirodalom a korai kezdés fontos célkitűzésnek tartja a gyermekek kedvének, érdeklődésének felkeltését mind a nyelvek tanulása, mind a hozzájuk kötődő kultúrák megismerése iránt, egyfajta nyitottságra, szociális érzékenységre nevelve őket, valamint érzékeltetve velük a többnyelvűség előnyeit.

Koloszár Ibolya az idegen nyelv iránti pozitív attitűd kialakítását említi első helyen az óvodáskori idegen nyelvtanulás legfőbb céljainak felsorolásában, és csak ezt követik a nyelvi kompetenciák: „Óvodáskorban a legfőbb cél az idegen nyelv iránti pozitív attitűd kialakítása, a helyes artikulációs bázis megalapozása, a kommunikációs készségek, mindenekelőtt a hallás utáni értés és a beszédképesség fejlesztése.” (Koloszár 2010:77). Sárvári Tünde (Kuti [2004] után) szintén a nyelvek iránti általános érdeklődés, a tanulás iránti kedv felébresztését említi: az idegen nyelvvel való korai ismerkedés alapvető célja „kedvet ébreszteni a nyelvek tanulása és más népek kultúrájának megismerése iránt, hozzájuttatni a kisgyermeket a többnyelvűség élményéhez, valamint a játékos tanulás során szerzett kezdeti sikerek kíséretében megalapozni a későbbi nyelvtanulást” (Sárvári 2016a:142).

A nyelvi kompetenciák fejlődése valószínűleg még mindig a legnagyobb vonzereje a korai idegennyelv-tanulásnak, hiszen ezen a téren mérhető leginkább az eredmény (bár az egyéb nyelveket beszélő kultúrák iránti nyitottság a szociális érzék fejlődését is magában hordozza).

A szakirodalom alapvetően úgy fogalmaz a korai nyelvtanulásról, hogy játékos és több készséget egyszerre fejlesztő tevékenység. A kisgyermek figyelme és emlékezete az óvodáskorban többnyire önkéntelen, hiszen érzelmi irányítják, hiszen arra képes figyelni, ami érzelmileg megragadta, és ami képes felkelteni az érdeklődését. A gyermek figyelmét befolyásolja a motiváció, ami valójában érzelmi ráhangolódás az azt követő, pedagógus által irányított

tevékenységre. A gyermek spontán, önkéntelen módon jegyzi meg a környezetéből felfogott, befogadott tartalmakat. Az óvodáskor végére azonban figyelme akaratlagossá válik, kevésbé irányítják érzelmei, képes lesz saját akaratából odafigyelni valamire. Hasonlóan a figyelemhez, az emlékezet is érzelmi megragadáshoz kötött, de az óvodáskor végére ez is akaratlagossá, szándékossá válik. Kisgyermekkorban sokkal eredményesebb az emlékezés, ha cselekvéshez kötött. Ezért alkalmazzák óvodás korban elsősorban az olyan mondókákat, dalokat a játékos angol nyelvű tevékenységek alkalmával, amelyeket mozgás kísér. Miközben a gyermek mondja, hallja a mondókát vagy dalt és utánozza a pedagógus mozdulatait, az idegen szó jelentését saját maga alakítja ki, hiszen a mondókázás vagy éneklés során nincsen fordítás. A gyermeket egyszerre több inger éri, több érzékszervét használja, a megszerzett ismeretek még tartósabbá válnak emlékezetében.

A Nürnbergi ajánlásokban (Widlok et al 2010) is megfogalmazzák, hogy a kisgyermekkori idegennyelv-oktatás során a nyelvi kompetenciák fejlesztésén túl nagy hangsúlyt kell fektetni az általános, az interkulturális és a tanulásstratégiai képességekre is. Az ajánlás értelmében az alábbi általános kompetenciák fejlesztésére kell lehetőséget biztosítani az idegennyelv-oktatás során:

- a beszélő saját személyére vonatkozó kompetenciái
- a szociális kompetencia
- az érzelmi-indulati kompetencia
- a motorikus kompetencia
- a kognitív kompetencia
- a kreatív kompetencia
- a figyelem kompetenciája

A Nürnbergi ajánlások úgy fogalmaz, hogy a korai idegennyelv-tanulás célja az „interkulturálisan nyitott gyermekek nevelése”, de kifejti azt is, hogy „a megfelelő módon megvalósított korai idegennyelv-oktatás az idegen-nyelvi készségek fejlesztése mellett számos egyéb területen biztosít fejlődési lehetőséget, úgy mint a gyermek fejlődésének érzelmi, kreatív, társas, kognitív és nyelvi vonatkozásai” (Widlok et al 2010).

Kovács Judit szerint a korai idegennyelv-tanulásnak a nem szorosan nyelvi készségekkel kapcsolatos céljai nem csupán mellékes vagy másodlagos célok lehetnek, hanem akár elsődlegesek is. Ezt azzal magyarázza, hogy a Piaget által konkrét műveleti szakasznak nevezett fejlődési szinten (pubertáskor előtt) „a

gyermeknek nyelvi fejlődése még nem különül el élesen a személyiségfejlődés olyan egyéb területeitől, mint például a fizikai, az érzelmi, a gondolkodásbeli vagy a szociális területek” (Kovács 2009:39). A fentiek alapján a „nyelvtanulás a korai szakaszban csakis az általános fejlesztés részeként lehet sikeres, önmagában, kizárólagos nyelvi célként nem” (Kovács 2009:39). Kovács felhívja a figyelmet a nyelvoktatásban (is) jól alkalmazható holisztikus megközelítésre, amelyre a korai nyelvtanulás sikerességének kulcsaként tekint: „A korai nyelvi programok éppen azért sikeresek, mert a célok holisztikusak, vagyis a gyermek egész személyiségét fejlesztik, az elsajátítandó ismeretek és készségek között van átjárhatóság, melyet az osztálytanító vagy az óvodapedagógus személye is biztosít. A korai nyelvi képzés legalább olyan mértékben kell hogy szolgálja a gondolkodási, érzelmi, társas készségek fejlesztését, mint a nyelvet” (Kovács 2009:39).

1.1. Az angol nyelvű tevékenységek lehetőségei a mesélés során

A kisgyermeknek idegen nyelvi kompetenciáinak fejlesztése (hasonlóan az egyéb műveltségi területekhez) lényegesen eltér a tőlük idősebb gyerekek nyelvoktatásától. Természetesen nem egy éles határvonalról van szó, hiszen a gyermeknek fejlődése, változása is folyamatként értelmezendő. Az óvodás és alsó tagozatos korosztály tanulási módszereiben egészen sok hasonlóság van, például ha a játékra és a játékosságra való igényre, vagy a monotonitás nem tűrésére gondolunk. Mégis elmondható, hogy körülbelül az óvodáskor végéig (6-7 éves korig) tart a korábban már említett nyelvsajátítás, utána ezt a képességet a gyermek egyre kevésbé tudja használni, és fokozatosan a tudatos nyelvtanulásra állnak át.

A nyelvsajátítás valamint a nyelvtanulás különböző időszakai a pedagógus szemszögéből is eltérő hozzáállást igényelnek. Kovács Judit úgy véli: „A gyermek tehát másképp tanul idegen nyelvet, mint a más korosztályba tartozók. A nyelvpedagógia úgy viszi tovább a nyelvészet és a pszichológia által felvetett gondolatot, hogy ha másképp tanul a gyermek, akkor másképp is kell tanítani.” (2009: 29). Ahhoz, hogy a tevékenységek sikeresek legyenek, a nyelvtanulásnak is a gyermeki személyiségre kell alapoznia. A tevékenységek tervezése során figyelembe kell vennünk a gyermeknek érdeklődését, fizikai, értelmi, érzelmi képességeit, szükségleteit és tanulási (ez esetben nyelvsajátítási) módszereit.

A már említett Nürnbergi ajánlások a gyermeki szükségleteket a tanulási környezetben, tanulási folyamaton belül is értelmezi:

- a tanulási környezetben érezze magát biztonságban,

- szeretettel forduljanak feléje, és maga is tudja kimutatni szeretetét,
- tudja kifejezni érzéseit, és tudjon örülni és másoknak örömet okozni,
- tudja magát megértetni másokkal, tudjon megnyilatkozni mások előtt,
- szeret játszani, szereti a tevékenységet, szeret mozogni és szereti kitombolni magát,
- legyen módja, valaminek a művészi megformálásával önmagát kifejezni,
- sikerélményekre van szüksége és arra, hogy dicsérjék.

A gyermek „új dolgokat szeret megtapasztalni és átélni, szeret tanulni, felfedezni, és aktívan feltárni, kikutatni valamit. Szereti új tapasztalatait szerepjátékok (vagy valami hasonló) során kamatoztatni, mert így dolgozza fel érzelmileg őket” (Widlok et al 2010). Mindenképp szem előtt kell azonban tartanunk, hogy az idegen nyelvi környezet a gyermekek számára alapvetően „idegen”. Anyanyelvi kompetenciáik már jórészt kialakultak, ezért érzékelik a helyzet „furcsaságát” (ellentétben a babákkal, akik esetenként egyidőben sajátítanak el két vagy több nyelvet). Amikor a gyermekek ebben az új helyzetben találják magukat, a pedagógusok első, talán legfontosabb feladata az, hogy az „idegent” ismerős közegbe helyezték és fokozatosan magát a nyelvet is ismerőssé tegyék, mert a tanulási folyamat mindig a természetes – vagy ahhoz közel álló – körülmények között a legsikeresebb.

1.2. A tevékenységben megvalósuló tanulás

Az óvodáskorú gyermek egyéni és életkori sajátosságaihoz igazodva az óvodai korai idegen nyelvi fejlesztés kulcsfontosságú jellemzője, hogy tevékenység közben valósul meg. A játék közben a gyermek személyisége sokoldalúan fejlődik. A gyermek a játékában tagolja a belső világából és külső világból származó tagolatlan benyomásait, közben felfedezi a környezetét, megismeri saját magát, szocializálódik és nem utolsósorban a játék örömmel járó tevékenység számára (ONOAP 2019). Ebből kiindulva, ahogyan az óvodában tartott tevékenységek esetében is, az óvodai angol nyelvi foglalkozások egyik meghatározó alapelve a játékoság, hiszen ez hozzátartozik az óvodáskorú gyermek természetéhez. A játékoság érvényesülésekor a játék elemei megjelennek az adott óvodai angol nyelvi tevékenységben, de ettől ez a tevékenység még nem válik játékká (Kovács–Bakosi 2005). A játékoság biztosítása és megteremtése minden esetben az óvodapedagógus feladata. Az óvodapedagógus játékos attitűdjével teremti meg a vidám, nyugodt és derűs légkört, ezzel megadva a gyermeknek az érzelmi biztonságot.

A gyermekközpontú kisgyermekkorú idegennyelv-tanulás az óvodai élet más területeihez hasonlóan a tevékenységben megvalósuló tanulásra alapoz. Koloszár Ibolya úgy véli, hogy gyermekeket korosztályi sajátosságaik valójában hozzásegítik az idegennyelv-tanuláshoz: „Az óvodáskorú gyermekek rendkívül fogékonyak, könnyen, spontán módon sajátítanak el mindent. Kíváncsiságuk, játékoságuk, utánzási kedvük az idegen nyelv megismerését is segíti. A korai idegen nyelvi fejlesztés legfontosabb jellemzője, hogy mindig tevékenység közben történik. Mivel a kisgyermek fő tevékenysége a játék, ezért a nyelvi foglalkozások mindig játékba ágyazottan jelennek meg” (Koloszár 2010:77). A gyermek akkor képes tanulni, ha a feltételek adottak, valamint ha komfortosan érzi magát, ezért a pedagógusok a kíváncsiságra, a játékoságra és az utánzási kedvre építve teremthetik meg a játékos, tevékeny, a gyerekektől aktivitást kívánó tanulási környezetet. A kisgyermekkorú nyelvtanulásról elmondható, hogy a gyerekek olyan jellemzőire alapoz, mint a kíváncsiság, a játékoság, valamint az utánzási kedv.

Az óvodai idegen nyelvű tevékenység jellemzői:

- a gyermek cselekvő, aktív résztvevője a tanítási folyamatnak,
- játékba ágyazottan megy végbe,
- érdekes tartalmat közöl, a gyermekek alapvető érdeklődési köreit, kíváncsiságát alapul véve,
- mozgásra/aktivitásra készítés szakítja meg a passzívabb, ülő tevékenységeket, ezzel kívánja fenntartani a koncentrációt,
- folyamatos kreativitásra készíti a gyerekeket, mind gondolkodásban, mind alkotásban, mind pedig a játékok során
- sokrétű kibontakozási lehetőséget biztosít, hiszen minden gyermek más és más, így optimális esetben az oktatás differenciáltan történik, de legalább is lehetőséget nyújt a gyerekeknek az egyéni megnyilvánulásokra
- hagyja a gyermeket a saját tempójában megfigyelni, tapasztalni, kísérletezni, alkotni, hibázni, utánozni, játszani, hiszen a gyermekek mind érdeklődésben, mind fejlődésben, mind pedig a készségek szintjén eltérnek,
- cselekvésből kiinduló gondolkodásra nevelés történik, amely során a gyermek tapasztalati úton tanul
- felfedező *tanítás*-tanulás jellemzi mind a pedagógus, mind a gyermek részéről
- megértésen és cselekvésen alapuló fejlesztés történik.

Nyelviskolák és weboldalak

A továbbiakban olyan weboldalakat szeretnénk bemutatni, melyek elkötelezettek a korai angolnyelv-elsajátítás iránt, illetve nagy szerepet szánnak a meséknek is. Az elméleti tudás mellett a gyakorlatban is jól hasznosítható tanácsokat, ötleteket, videó anyagot, könyveket, letölthető segédanyagokat kapnak az oldalra látogató szülők, illetve pedagógusok.

Helen Doron Early English

A Helen Doron Early English nyelvoktatási módszert és franchise nyelviskolarendszert 1985-ben indította el Helen Doron nyelvész. A módszer lényege a nyelvtanuló gyerekek számára a természetes, vagy a természeteshez a lehető legközelebb álló tanulási közeg megteremtése, illetve a támogató, nyitott pedagógiai hozzáállás. A helendoron.com hivatalos Helen Doron honlap alapján a módszert jelenleg (2020) 38 országban (4 kontinensen), több mint 1000 nyelviskolában alkalmazzák. A tananyagok 0-tól 19 éves korú gyerekeknek készülnek. A módszerrel napjainkban mintegy 3 millió diák tanul.

Helen Doron *A nyelv zenéje* című könyvében írja le a módszer négy alappilléret: a hanganyag rendszeres otthoni háttérhallgatása, a pozitív megerősítés, az élményszerű tanulás és a sikerre építés (2010). A módszer alapja, hogy a gyerekek naponta nézzék/hallgassák a tananyagukból az aktuális mesét és hanganyagot, amely így az órák segítségével hétről hétre fokozatosan értelmet nyer számukra ezáltal fejleszti nyelvi képességeiket és nyelvi készségeiket. A hanganyag típusa korcsoportonként változó: a babáknak és a bölcsődés korosztálynak szánt tananyag főként dalokat és mondókákat tartalmaz, az óvodás és kisiskolás korosztályoknak szánt tananyagok mesékből is állnak, melyek animált videók formájában érhetőek el. A heti rendszerességű tanórák során a gyerekek változatos, az összes érzékszervet fejlesztő tevékenységeken keresztül sajátíthatják el az angol nyelvet.

A Helen Doron Early English módszerrel dolgozó nyelviskolákban a legfiatalabbak (három hónaptól 18 hónapos korig) az úgynevezett Baby's Best Start kurzussal kezdenek, hetente kétszer. Náluk az anyanyelvi fejlődés párhuzamosan megy végbe az angol nyelv elsajátításával. A 3-6 éves gyermekeknek a *Fun with Flupe* valamint a *More Fun with Flupe* névre hallgató haladó tanfolyamok elvégzését követően a *Jump with Joey* majd *More Jump with Joey* nevű kurzusokon vehetnek részt. A rendszeres heti tanfolyamokom kívül a

nyelviskolák lehetőséget adnak arra, hogy a gyermekek és szüleik, valamint tanáraik együtt ünnepeljék meg a Halloweent, a farsangot vagy a karácsonyt.

A Helen Doron Early English módszerben a mese alapvető fontosságú. A gyermekek angol tananyagának alapja kb. 3–9 éves korig mindig egy mesesorozat (8-13 részes sorozat, amely 5-10 perces mesékből áll). Ezekre a mesékre/történetekre építenek, ezeket dolgozzák fel a nyelviskolában a gyerekek a Helen Doron-tanárok vezetésével és a tankönyvek segítségével. Az óvodások meséiben, a *Fun with Flupe* történetekben egy varázskönyvbe (*Book of Rhymes*) ugrik be a főszereplő és old meg problémákat a kedves nagymama és a mókás kis lény (*Flupe*) barátja társaságában. A kisiskolásoknak szánt *Jump with Joey* mesékben a két jóbarát a fa-bunkerében található mágikus kapun keresztül jut be *Storyville*-be, ahol kengurubarátaik várják őket megoldásra váró problémákkal. A gyermekek egy másik tananyagában egy kutya és egy macska a gazdáiknak fényképek segítségével mesél az együtt átélt kalandokról, amely így az emlékezet világába „repíti” a gyerekeket. Az alternatív térbe kerülés imitálását a tanórák kezdetén is alkalmazzák a Helen Doron-tanárok, ezzel a gyermekek gyakorlatilag egy biztonságos, a meséből ismert világban érezhetik magukat és mivel az órán a feldolgozott témák, a szókincs mindig a mesék anyagához köthető, a játékokat állandó kontextus veszi körül. Az órákon a nyelv elsajátítása a gyermek számára észrevétlenül, mesébe ágyazottan történik.

A történetnézés az egyik legintenzívebben fejlesztő, leghatékonyabb nyelv tanulási vagy nyelvelsajátítási mód, hiszen itt a tanulóknak az élő idegen nyelvet mindig egy adott kontextuson belül kell értelmezniük, amelyhez a történet vizuális megjelenítése is segítséget nyújt. „A nyelvtanítás módjára vonatkozóan a gyermek-nyelvpedagógia azt a választ adja, hogy akkor hasznosul a leghatékonyabban a nyelvtanítás, ha az a gyermek számára értelmes kontextusban történik.” (Kovács 2009). Amennyiben a gyerekek rendszeresen hallgatják/nézik a tananyagukból az aktuális mesét, a tanórákon a mese sokoldalú feldolgozása során hétről hétre fokozatosan értelmet nyer számukra a hallott szöveg és ez által fejlődnek angol nyelvi képességeik/készségeik. Gyakorlatilag elmondható, hogy a mesék egy állandó kontextust teremtenek a tanóráknak.

Rhyme Time

Petri Barbara, a Rhyme Time ötletgazdája a legnépszerűbb közösségi oldalon, a Facebookon élő adásban szokott bejelentkezni heti egy alkalommal. A hírlevelére feliratkozóknak az adások információs csomagjait is elküldi, így azok

később is megtekinthetőek. A bejelentkezésekben angolul és magyarul is hangzanak el tanácsok, ötletek a gyermekekkel végzett korai angol nyelvi tevékenységek kapcsán. A mesekönyvek közül az Usborne kiadó köteteit ajánlja, melyek egyszerű angol nyelvű mondatokat tartalmaznak, a történetek megértését színes képek segítik elő (I1).

Heti rendszerességgel, a csütörtöki napokon az esti órákban tart online meseolvasást (*Story Time*). A meseolvasás kezdetét, valamint végét egy állandó dallal jelzi, ezáltal a mesehallgató tudja, hogy mikor kezdődik az angol nyelvű történet és mikor ér véget. A weboldalon egy külön fül alatt, a legördülő menüben található meg a felolvasott meséket videók formájában (I1).

A magyar nyelvről angolra való áttérés során javasolja az angol mondókák használatát. A gyermekek szívesen hallgatják azokat a történeteket, melyeket már anyanyelvükön ismernek. A mesék kiválasztása kapcsán azt tanácsolja, hogy vegyük figyelembe a gyermek érdeklődési körét, hiszen ha élvezetes számára a történet, figyelme tovább fenntartható, így céljuk, az idegen nyelvvél való ismerkedés, még inkább megvalósul.

Angol Kalauz

Fürész-Mayernik Melinda az Angol Kalauz program megalapítója szülőknek, pedagógusoknak próbál segítséget nyújtani a gyermekek korai idegen nyelvű nevelésében. *Angol kalauz a mondókák világába* (2015) című munkáját a British Council Családi angol program is ajánlja az érdeklődők figyelmébe. Az Angol Kalauz program alapja a multiszenzoros technikák alkalmazása, az anyanyelv elsajátításhoz hasonló módszerek alkalmazása (I2). Tradicionális angol nyelvű mondókákat és gyerekdalokat, klasszikus és modern meséket, mozgást, mozgásfejlesztő eszközöket, gyermekjátékokat alkalmaz a korai angol foglalkozások során, miközben a gyermek személyiségén túl, fizikai, kognitív, érzelmi és társas képességei együtt fejlődnek (Fürész-Mayernik 2014).

British Council LearnEnglish Kids

A British Council oktatási szakemberei létrehozták a *Learn English Family* (Családi angol) című forráscsomagot: az ingyenes honlapok, kiadványok és foglalkozások módszertani tippekkel és változatos nyelvgyakorló anyaggal segítik a szülőket és a pedagógusokat. Az otthoni angolozáshoz tippetet, letölthető anyagokat is kínálnak. A szülőknek interaktív foglalkozásokat

szerveznek, ahol megtanulják, hogyan tudnak otthon angolozni gyermekükkel (Learn 2014).

Az idegen nyelvű oldalon a különféle területeket fejlesztő fülek alatt (*Listen and watch*) találhatóak rövid mesék (*Short stories*) angolul. Ezeknek a szövege könnyen érthető, mert egyszerű mondatokat használnak. A történetek videón is megtekinthetőek, a szövegük letölthető, illetve feladatlapokat is találunk a mese témájához kapcsolódóan. Az idegen nyelvű mesék széles választéka elérhető a felületen, az ábécé sorrend alapján a keresés egyszerű. A történetek mellett angol nyelvű dalokat (*Songs*) is találhatunk az oldalon videóval együtt (I3).

Cookie and friends

A pedagógusok és a szülők számára az angol nyelvkönyveket kiadó vállalkozások és könyvkiadók speciális oktatócsomagokat állítanak össze, amellyel a szülők akár otthon is tudják a gyermeküket tanítani. Az Oxford University Press *Cookie and friends/Süti és barátai* című oktatócsomagja gyakorlókönyvet és multiROM-ot is tartalmaz interaktív játékokkal, rajzfilmmel, mondókákkal és dalokkal. Az útmutató ötleteket és használható feladatokat nyújt a szülőknek és a pedagógusoknak ahhoz, hogyan fejlesszék a gyermekek angoltudását (L2). A gyakorlókönyv a különböző témákhoz és ünnepekhez kapcsolódó képes szótárat és játéktárat is kínál (Reilly 2011).

A szereplők történetét háromrészes könyvsorozatban ismerhetjük meg, mely óvodásoknak készült azzal a céllal, hogy a gyermekek megismerjék és megszeressék az angol nyelvet, valamint fejlődjön az angol nyelvi kompetenciájuk. A foglalkozás közös játékkal, majd közös énekléssel, végül az ún. 'Table Time'-mal folytatódik, melynek során a tanultak elsajátítását és megerősítését segítő színes munkafüzetben dolgoznak a gyermekek. Ezen kívül a mesekönyv és a történetek főszereplőit bemutató báb teremti meg a hangulatos környezetet és a játékos légkört (I4).

2. A mese jelentősége az angol nyelvi óvodai tevékenységekben

A mesei élmények nemcsak az anyanyelvi foglalkozások során fontosak, hanem nyelvpedagógiai szempontból is hasznosak az idegen nyelv elsajátítása során (Fűrész-Mayernik 2017). Az idegen nyelvű óvodai tevékenységek során a gyermek gazdag szókinccsel, valamint kulturális különbségekkel találkozik, miközben a mese számos kognitív képességet erősít, nevel, érzelmekre hat, illetve szórakoztat (Nemes-Hirzics 2016; Fűrész-Mayernik 2017). A mesehallgatás kompetenciák sokaságát fejleszti egyszerre, például bővül a gyermek szókincese, fejlődik az idegen nyelvi kommunikációja, szövegértése vagy a kiejtése.

Az angol nyelvi játék más óvodai tevékenységekhez hasonlóan a gyerekeket érdeklő témák köré szerveződik. Az ideális színtér a tevékenységnek megfelelően mozdítható berendezési tárgyakkal berendezett, átalakítható csoportszoba. A csoportszobai dekoráció akkor jó, ha a kapcsolódó vizuális ingerekben gazdag, tükrözi a gyermekek érdeklődését.

A tevékenységek fontos kísérői a visszatérő rutinszerű elemek, például üdvözlő és búcsúdal, időjárásjelentés az időjárást jelző báb kiválasztásával, egyes játékelemek előtti kiszámolók stb.. Biztonságot nyújtanak a bábok, melyekhez különböző funkciók kapcsolhatók (pl. ismétlésnél papagájbáb, új ismeretszerzésnél bagoly báb). Az eszközök változatosak, kifejezőek, bármikor elérhetőek legyenek a gyermekek számára, a magyar nyelvű óvodai tevékenységek gyakorlatához hasonlóan. A pedagógus az áttekinthetőség és bővíthetőség érdekében külön irattartókban, dobozokban rendszerezze képkártyáit, feladatlapjait, anyagait az egyes témakörök szerint.

Az audiovizuális eszközök kiegészítik a tevékenységet, használatukkal lehetőség nyílik a tevékenységen kívül is ismeretszerzésre, ismétlésre, élményszerzésre. A tevékenységi formák közül a kooperatív páros és a mikrocsoportos formák a legmegfelelőbbek. Helyváltoztatási lehetőséggel biztosítani kell a szabad partnerválasztást. A csoportmunkában a gyermekek egymást segíthetik, a feladatmegosztással pedig egyéni felelősséget vállalhatnak. A pedagógus így differenciáltan tud segítséget nyújtani, ahol és amikor szükséges (Kovács 2009).

A korai nyelvi fejlesztés fő módszerei szoros kapcsolatban állnak a gyermekkori tanulás módjaival. Eszerint a gyermek tevékenység közben tanul, mivel a gyermek tanulása elsősorban cselekvéshez kötődik. A cselekvés megnyilvánulhat másokkal való interakcióban és valós kommunikációs szituációkban, valamint kapcsolódhat bármely érzékszervünkhöz (a látáson és a halláson kívül beemelhetünk taktilis, íz- és szagélményeket is (Kovács 2009).

Mivel a játék a gyermek fő tevékenysége, ezért a korai nyelvi fejlesztésnek is ez a kiemelt eszköze. A játékos elemekkel tarkított nyelvfejlesztés egyszerre hat több fejlesztési területre (fiziológiai, értelmi, érzelmi, társas és nyelvi), ezért holisztikus hatású. Az angol nyelvű óvodai tevékenységek egyik jellegzetes játéktípusa a *Total Physical Response* (TPR), azaz a teljes testi választ igénylő játék, mint például a *Simon says* vagy a *Listen and do!*. A játékosoknak különböző cselekvéseket kell elvégezniük, de csak akkor, amikor elhangzik az adott cselekvés előtt az, hogy *Simon says*. Például amikor elhangzik a *Simon says, stand up!* / *Simon mondja, állj fel!*, akkor minden gyermeknek fel kell állnia, de ha csak annyit mondunk *Stand up!* / *Állj fel!*, akkor tilos felállni – ám ha valaki megteszi, az sajnos kiesik a játékból. Ez a játék a megértésen alapul, fokozott figyelemre van szükség, ezáltal a koncentrációképesség fejlesztéséhez, s a gyors reagáló képesség fejlesztéséhez is hozzájárul.

A *Listen and do!* / *Hallgasd és csináld!* játéktípust sokkal színesebbé tehetjük, ha nem csak mozgással játszunk, hanem például a színek és a formák téma feldolgozásánál színezéssel válaszolnak az adott utasításra (pl. *Colour the circle red!* - *Színezd ki a kört pirosra!*). Így a gyermeknek nem csak szín- és formaérzéke fejlődik, hanem a színezés által a finommotorikája, szem- és kézkoordinációja is. A színezés a gyermekek egyik kedvelt tevékenysége, így örömmel vesznek részt ebben a játékban, s észre sem veszik, hogy közben tanulnak. Ezek a feladatok a hallás utáni szövegértést fejlesztik, illetve kifejezetten alkalmasak a csendes periódusban, amikor a gyermek még nem használja aktívan a nyelvet, de már megért utasításokat.

Az úgynevezett *Action rhymes* című feladattípusba tartoznak a dalok, versek, énekes játékok, amelyeket játékos cselekvéssel kísérve ismertetünk meg a gyermekekkel. A mondókák, dalok memorizálását segíti, ha a gyerekek mozgással együtt végzik, hiszen az adott szavakat, kifejezéseket, mondatokat is jobban megértik, ha a megfelelő cselekvést társul hozzá. A gyermeknek létszükséglete a mozgás, így a foglalkozáson a mozgásos mondókák, dalok megjelenése kielégíti ezt a mozgásigényt és mozgásfeszültséget vezet le. A *Teddy Bear*, *Teddy Bear* vagy az *Up and down, turn around* kezdetű dalos játékok mozgás

közben fejlesztik a gyermek aktív és passzív szókinccsét, memóriáját és ritmusérzékét. A TPR és az action rhyme feladattípusok jellemzője, hogy kielégítik a gyermek mozgásigényét és a nyelvi fejlesztés mellett más nevelési területekre is jó hatással vannak. A TPR-hoz mondókát is kapcsolhatunk:

Walking, walking, walking, walking

Hop, hop, hop, hop, hop, hop

Running, running, running, running, running, running

Now let's stop, now let's stop.

A mesék hallgatása közben a gyermek rácsodálkozik a környezet szépségére, annak változására, az állatok és a növények fejlődésére. A *The Very Hungry Caterpillar* című történet (1. melléklet) Eric Carle 1969-ben írt képes mesekönyve, mely egy hernyóról szól, aki minden nap mást és egyre többet eszik, majd a hetedik napon csodálatos átalakuláson megy keresztül: pillangóvá válik. A mese amellet, hogy a számokat, a hét napjait, az ételeket (főleg gyümölcsöket) és az állatokat is közelebb hozza a gyermekekhez, szimbólumot is hordoz: egy hosszú alvás után a hernyó átalakul pillangóvá, ezzel megmutatja, hogy minden folyamat vezet valahová. A mese a fejlődés ígérletét hordozza, mert a gyermek láthatja, hogy minden jóra fordul a történet végén. A mesében megismerkednek a gyerekek egy hernyó életének egymást követő fázisaival, a kikeléstől a bebábozódáson át a pillangóvá alakulásig, ami a külső világ tevékeny megismeréséhez kapcsolódik. A mesével felidézhetjük az időjárás és az évszakok szókinccsét is. Az eredeti könyv minden lapja más és más formájú, ezzel is jelezve a hernyó kalandos útját, mintha a lapok ételek volnának, amin átrágja magát. A könyv számos gyermekirodalmi díjat nyert, 40 nyelvre lefordították, és több mint 50 millió példányban kelt el. Olyan hangoskönyv változata is létezik, amelyben a szerző olvassa fel a mesét, illetve animációs film¹ is készült belőle

A mesékben a kulturális különbségek is megjelennek. Clement Clarke Moore 14 versszakból álló verses meséje, a *'Twas the night before Christmas* a karácsony ünnepéhez kapcsolódik (2. melléklet). A történet december 24., szenteste éjszakáját írja le. Az első versszakban megtudjuk, hogy karácsony előestéje van, a házban egy pissenés sem hallatszik, és a kandallóra akasztott harisnyák és zoknik arra várnak, hogy St. Nicholas majd megpakolja azokat ajándékokkal. A

¹ <https://www.youtube.com/watch?v=75NQK-Sm1YY>

második részben megtudjuk, hogy a család már alszik, de édességekkel álmodnak. A szépen feldíszített szobában alszanak a lakók, a dekorációban felfedezhetjük a híres *Christmas crackert* is. A harmadik részben egy hatalmas robajra felébred az író/mesélő, kiugrik baldachinos ágyából, és odaszalad az ablakhoz, hogy megnézzze, mi történt. A leírásból megtudjuk, hogy holdfényes éjszaka van, és a mesélő megpillant egy szánt, melyet nyolc pici rénszarvas húz. A Téliapót *St. Nick*-nek nevezi, és úgy írja le, mint egy apró, fúrge öregembert, aki határozottan beszél a rénszarvasaival és felhajt velük a tetőre. A mesélő elmondja, hogy hallja a paták dobogását a tetőn, és a Téliapó egy pillanat alatt már le is szánkázik a kéményen, egyenesen a kandallóba. A ruházatát hamutól piszkos bundaként jellemzi, de a hátán ott a játékokkal teli zsák. Az arcáról és a szeméről azonban sugárzik az öröm, és bár ősz és pocakos, a pipájából szálló füst koszorúvá áll össze a feje fölött, így angyalivá téve a figurát. A mesélő a továbbiakban elmondja, hogy a Téliapó egy kövér öreg manóra emlékezteti, de mégsem fél tőle. Téliapó nem szól semmit az őt leleplező emberhez, hanem hamar a harisnyákhoz megy, és feltölti őket ajándékokkal. Az illusztrációt még mókásabbá teszi, hogy azon a Téliapó egy sámlira áll, hogy elérje a zoknikat, majd kacagva megfordul, szája elé téve az ujját, hogy a mesélő el ne árulja őt, végül a kéményen keresztül távozik. A narrátor még hallja, ahogy felpattan a szánra, és egy füttyel jelzi a rénszarvasoknak, hogy induljanak, majd az égboltra érve elküldi magát: *Mindenkinek boldog karácsonyt és szép éjszakát!*

A magyar szokásokkal ellentétben, az angol mesében Szenteste nincs ajándékozás, mégis csodának lehetünk tanúi: Téliapó szánon érkezik, amit nyolc rénszarvas húz. A magyar hagyományokban a fa alá, az angolszász kultúrában a kandallóra akasztott zoknikba érkezik az ajándék. (Azonban ez manapság már megváltozott, nincs minden angol lakásban kandalló, és nem minden ajándék fér el egy zokniban, így az angol nyelvterületen is ma már fa alá teszik le az ajándékot.) A szaloncukrot jól ismerik a magyar gyerekek, a *Christmas cracker* azonban csak alakjában hasonlít a magyar szaloncukorhoz, méretében eltér, és más bánásmódot is kíván meg. A *Christmas cracker*-t ketten szokták széthúzni, és egy pukkanás után szét is esik a henger két részre, belsejében pedig ajándékokat találhatók.

Mindkét kulturában ünneplik a születésnapot. Egy születésnap ünnepség a témája Chris Riddell *Platypus and the birthday party* című mesekönyvének (Riddell 2003). A történet Platypus, a kacsacsőrű emlős születésnap partijáról szól. Platypus szeretné felköszönteni Bruce-t, a saját játékállatát, és elkezd összeszedni a hozzá szükséges tárgyakat. Színes papírból partikalapokat készít,

azonban hamar ötlettelen lesz, és elhívja segítségül barátját, Echidnát, a sünt. A sünt javasolja neki, hogy készítsenek tortát. A tortát banánszeletekkel díszítik fel. Ezt követően Platypus rájön, hogy hiányoznak a lufik, és megpróbál egyet felfújni, de a csőre miatt nem sikerül. A sünt átveszi a feladatot. Ezután dekorációt készítenek a partihoz, majd felköszöntik Bruce-t, a játékállatot.

Az idegen nyelvű ritmikus műalkotások élményt nyújtanak a gyermeknek. A gyermekek elfogadják a rövid terjedelmű idegen nyelvű meséket, melyekben nem a tartalom ragadja meg őket, hanem a hangzás. A mese szerkezete nyelvtől és kultúrától független, ezért az idegen nyelvű alkotások is képesek értékeket közvetíteni (Kovács 2009). Kovács Judit vélekedése szerint a mesék szerkezete minden nyelvben és kultúrában hasonló, így az idegen nyelvi szövegek is alkalmasak értékközvetítésre. A mese által a korai idegen nyelvvel való ismerkedés értelmes összefüggésben történik a gyermekek számára, ezáltal a természetes közegében ismerkedhetnek meg a mindennapi életben is hasznosítható ismeretekkel - hasonlóan a magyar nyelvű tevékenységekhez (Kovács 2009). Bán Annamária vélekedése szerint akkor sikeres a nyelvsajátítás, ha a szavak nem önmagukban jelennek meg, hanem szókapcsolatokban, összefüggő szövegrészekben, így a mese kiválóan alkalmas a nyelvátadásra is (Bán 2013).

3. Az angol nyelvű mesetevékenység módszertana

A komplex angol nyelvű mesetevékenységhez kiválóan alkalmazható a magyar nyelvű mese-vers tevékenység módszertana, mivel a cél és módszerek többsége általánosan használható (Nemes-Hirzics 2016).

Hasznos lehet, ha állandó helyszínt alakítunk ki a meséléshez, ami lehet egy mesesarok. Állandó kezdő (pl. *Are you ready?*) és záró énekkel (pl. *Now it's time to say goodbye*) is jelezhetjük az angol nyelvű mesélés idejét. Mindezekkel a gyermekek ráhangolódnak az angol tevékenységre, és tudják, mi következik (Bujdosóné 2009, Kádár 2013).

A játékos angol nyelvű tevékenységekben a szemléltetőeszközök használata talán még nagyobb jelentőséggel bír, mint a magyar nyelvű tevékenységekben, hisz a gyermekek felé intézett mondanivaló akkor lesz számukra is egyértelműen érthető, ha mimikával, gesztusokkal és különböző szemléltető eszközökkel azzá tesszük. Nagyon fontos, hogy mindent, amit közölni akarunk, egészítsünk ki mozgással, mimikával és szemléltetőeszközzel. Ezen non-verbális eszközök nélkül a gyerekek értetlenül fognak állni az előtt, amit hallanak. A játékos angol tevékenységek során számos szemléltető eszköz áll rendelkezésünkre: a testünk és a vele létrehozható mozgások; rajzok, maszkok a dalokhoz, illetve szerepjátékokhoz, műanyag játékok, könyvek, különböző bábok (pl. ujjbábok, kesztyűbábok, pálcikabábok, filcből készült bábok) vagy a filctáblán való szemléltetés (Fűrész-Mayernik 2017).

A bábok különösen hasznos eszközök az angol nyelvi óvodai tevékenységekben: köszönhetik a gyermekeket, segítségükkel a gyermekek kifejezhetik az aktuális érzelmeiket (pl. *I am happy today.*), de a báb testtartásával, hanghordozásával is jelezheti a gyermek a hangulatát. Egy báb arra is lehetőséget ad, hogy bemutassunk egy cselekvést, egy új szót vagy kifejezést az idegen nyelven. Amikor két bábót használunk, akkor a párbeszédet alkalmával először mind a két bábót mi mozgatjuk, majd az egyiket átadhatjuk az egyik gyermeknek. Még egy szegénylősebb gyermek is könnyebben megszólal egy ilyen helyzetben, hiszen esetleg téved, akkor a bábu téved és nem ő. A pedagógus és a báb közötti párbeszéd remek lehetőség a második/idegen nyelv gyakorlására (Bán 2013).

A foglalkozások végén odaadhatjuk a bábo(ka)t a gyerekeknek, hogy ők is vegyék a kezükbe és bábozzanak vele/velük. Megfigyelhető, hogy az a gyermek, aki a kezére húzza a bábót, legtöbbször rögtön elmond egy mondókát vagy

élenek el egy dalt. A gyermekek hamar elfogadják a bábokat az angol foglalkozásokon, olykor hamarabb, mint azt, amikor egy felnőtt kezd el angolul beszélni hozzájuk. Célszerű elnevezni a bábunkat, sőt lakóhelye is lehet, ahonnan érkezik, és ahová visszavonul a foglalkozás végén (pl. *Hello children! This is my friend, Polly. He lives in London. He doesn't speak Hungarian, he speaks only English.*) Fontos, hogy a bábnak megfelelő hangot válasszunk: a medvének mély hangot, a nyuszinak magasat. A foglalkozás elején köszönjük a bábnak (*Hello Polly!*). Az angol nyelvű tevékenység közben a báb jól látható helyen legyen, néha vegyük fel és segítségével mutassunk be valami újdonságot. A tevékenység végén elköszönünk a bábtól (Fűrész-Mayernik 2017). A látvány, a játékhoz tartozó szöveg, a tapintás összeadódik, s ezáltal megnő az esélye annak, hogy a bábozás közben szerzett ismeretek jobban rögzülnek a gyermekek emlékezetében. Nagyszerűen motiválhatunk a bábbal, és úgy bővíthetjük a gyerekek szókincsét, hogy észre sem veszik, milyen sokat tanultak (Fűrész-Mayernik 2017).

3.1. A mese kiválasztása

A könyvesboltok polcai, valamint az internetes webáruházak széles választékban kínálják a szebbnél szebb mesekönyveket minden korosztály számára. Magyarországon a Libri és az Alexandra a piacvezető, de népszerű még a Lira és a Fókusz könyváruház is. Idegen nyelvű könyveket a Bestsellers vagy a Bookstation könyvesboltok is árusítanak. Az internet korában idegen nyelvű könyveket az amazon.com portálon keresztül is rendelhetünk. A Libri webáruházában is található angol nyelvű mesekönyvek, például az Usborne Kiadó *Look and say* sorozata, ahol a lapozó oldalain az egyes ábrák adnak beszélgetési témát a gyerekeknek. A *Ladybird* sorozat zsebméretű gyermekkönyveit egy londoni kiadó publikálja. Az interneten találhatóak olyan weboldalak, ahol a mesék összegyűjtve állnak rendelkezésünkre, például a British Council Learn English Kids oldalon kifejezetten gyermekek részére válogattak ki meséket.

A mesék kiválasztása során figyelembe kell vennünk a gyermekek angol nyelvi kompetenciáját, életkorát, érdeklődési körét. Alkalmasak lehetnek a párbeszédekkel teli, cselekményes történetek, melyekben gyakori az ismétlődés. A már említett *The Very Hungry Caterpillar* című rövid mesében (1. melléklet) a *But he was still hungry* mondat tér vissza rendszeresen. Az ismétlések segítik a belső képek elmélyítését, a gyermek számára a ráismerés örömét nyújtják, és

amennyiben bekövetkezik a várva várt bejezés, oldódik a mesehallgatók feszültsége (Kádár 2013).

Elővehetjük a klasszikus mesék mint *A három kismalac / The three little pigs*, *A suszter manói / The Elves and the Shoemaker* vagy a *Piroska és a farkas / Little Red Riding Hood* rövidített változatát, melyekben a történet az idegen nyelvvél ismerkedő gyermekek számára már ismerősek lehetnek anyanyelvi élményeikből. Az óvodások követni tudják a történet eseményeit, ismerik a szereplőket és a helyszíneket és nem baj, ha nem értik a mesében szereplő összes szót. A mese értelmezésének megkönnyítéséhez alkalmazhatunk illusztrációt. *A suszter manói* mesében rövid, egyszerű nyelvezetű mondatok találhatóak. (pl. *The shoemaker and his wife have no money.*) A tartalom megértését a képek segítik (3. számú melléklet) (Márkus 2017).

Az angol nyelvi tevékenységekre készülve többféle típusú mesekönyv közül válogathatunk. A kisebb gyerekek nagyon szeretik a tapintós könyveket (*touchy-feely book*), ahol minden oldalon más textúrájú anyaggal találkozhatnak. A *hide-and-seeek/ lift-the-flap* típusú könyvek sajátossága, hogy valamilyen felhajtható lapfűl található a lapjaikon, melyet kinyitva vagy felhajtvá valami meglepetés vár ránk. A gyermekek kedvelik a *pop-up book* típusú könyveket is, ahol az oldalak kihajtásával 3D-s képet kapunk. A *puppet book* érdekessége, hogy egy báb formájába tudunk belebűjni mesemondás közben. A *talkabout* könyvek minden oldalán kevés szöveg és egy kép szerepel, amelyről beszélgetni lehet. Az *audio/ musical books* könyvek zenélnek, különféle hangot adnak. A *bedtimes stories* rövid mesék, melyek az elalvást segítik. Találkozhatunk olyan mesekönyvvél is, mely minden napra javasol egy történetet.

Kora gyermekkorban az a legfontosabb feladat, hogy felkeltsük az érdeklődést a könyvek, illetve az idegen nyelvű mesék iránt (Fűrész-Mayernik 2017). A mese kiválasztása során vegyük figyelembe annak szókinccsét, nyelvtani szerkezetét. Törekedjünk az egyszerűbb, rövid szövegek kiválasztására. A gyermek leginkább a mozgás által sajátítja el az ismereteket, így a tevékenységbe ágyazott, ismétlődő szövegrészeket tartalmazó mesék használata a célszerű. Az angol nyelvi tevékenységekre alkalmasak lehetnek az állatmesék, a hangutánzó szavakat tartalmazó történetek, a rövid mondókamesék, illetve a környezetről szóló történetek. A gyermekek életkori különbségei kapcsán differenciálhatunk a mese szókinccse, nyelvtani felépítése, szerkezte, témája és tartalma szerint is (Fűrész-Mayernik 2017).

A játékos angol nyelvű foglalkozások anyagát, a használni kívánt módszert, és a nyelvi anyagot is az óvodapedagógus állítja össze. A pedagógusnak széles és változatos gyermekirodalmi anyag áll rendelkezésére a megfelelő dal, mese vagy vers kiválasztására. „A gyermekirodalom tehát az idegennyelv-oktatás legfőbb közege, nem pedig, ahogyan a hagyományos nyelvészeti központú felfogás véli, kiegészítő anyag, aminek csupán a függelékben van helye” (Kovács 2009a: 40). Mindehhez pontos gyermekismeretre van szüksége, hiszen figyelembe kell venni a résztvevő gyermekek egyéni és életkori sajátosságait, az érdeklődési körüket és az egyéni eltéréseket is.

„A mesék, mondókák, gyermekdalok, mindazt kínálják, amire a gyermeki nyelvésajátítás épülhet, a ritmus és a rím, a szavak ismétlődése (akár a dalokban, akár a mesékben), a hangutánzó szavak és az alliterációk által kiválasztott kellemes érzés éppúgy, mint a kiszámolás, és a mozgásos tevékenységekkel együtt járó verselés fizikai öröme.” (Kovács 2009a: 153). A mesék tartalmát illetően elsődlegesen meg kell vizsgálnunk, milyen témakörökre tudjuk építeni az angol nyelvű tevékenységet. Mindig vegyük figyelembe a gyermekek előzetes tudását, tartsuk be a fokozatosság elvét. Egy alkalommal legfeljebb négy-öt új szó megismertetésére törekedjünk, melyeket a későbbi foglalkozások során ismételjünk a jól ismert angol dalok, játékok és mondókák segítségével. A megszerzett tudásra építhető a további ismeretszerzés. Mint minden foglalkozáson, az angol esetében is törekedjünk a változatosságra, az egyszerű és rövid utasításokra, vegyük figyelembe a gyermekek érdeklődési körét. Az új szavak elsajátítását segíthetjük különféle eszközökkel (pl. képekkel, bábokkal, játékos feladatokkal). Nem az a lényeges, hogy a gyermek angolul beszéljen, hanem a nyelv megszerettetése az elsődleges feladat (Fűrész-Mayernik 2017).

A tevékenység kezdetén fontos a bevezetés, a motiválás, mely az érdeklődés felkeltését segíti elő. A figyelem fenntartása történhet a pedagógus nonverbális kommunikációjával, színesítheti a mesemondást a szöveghez illő hangsúllyal, hanglejtéssel, gesztusokkal és mimikával (Bujdosóné 2010, Fűrész-Mayernik 2017). A vizuális tevékenységek során a történethez kapcsolódóan a gyermek megelevenítheti fantáziavilágát különféle technikák alkalmazásának segítségével. A külső világ tevékeny megismerése alkalmával találkozhat állatokkal, járművekkel, a környezetünk tárgyaival. A matematikai képességek fejlesztése során angol nyelven ismerkedhet meg a gyermek a formákkal, végezhet megfigyeléseket, összehasonlításokat, hossz-méréseket. Az ének-zene, énekes játék, gyermektánc tevékenység is szorosan kapcsolódik a mese ismertetéséhez, hiszen a gyermekek szeretik a ritmikus dalokat, élvezik a

hozzájuk kapcsolódó mozdulatsorokat, melyek akár a mozgás tevékenységhez is jól kapcsolhatóak.

3.2. Az óvodapedagógus személyisége, tulajdonságai

Óvodáskorban az angol nyelvi foglalkozások elsődleges célja, hogy az idegen nyelv iránt pozitív attitűd alakuljon ki a gyermekben. Az óvoda nem teljesítménycentrikus intézmény, így az ott szervezett idegen nyelvi foglalkozások sem azok. Az óvodáskorú gyermek alaptermészetéhez tartozik a tevékenység, a cselekvésvágy, ezáltal egy játékból való kiesést kudarcként élhet meg, illetve a hosszabb ideig tartó passzivitás motiválatlanná teheti. „A kisgyermekben leginkább az érzelmileg átélt események, tapasztalatok hagynak mély nyomot. Az érzelmileg motivált események átélését nevezzük élménynek” (Kovács–Bakosi 2014: 37) A pozitív élményekkel elősegítjük, hogy a gyermek örömmel vegyen részt a tevékenységben. Ahogyan a pozitív, úgy a negatív élmények is megragadnak a gyermekben, az óvodapedagógus feladata a próbálkozás, ismétlés és javítás lehetőségének biztosítása. Az is előfordulhat, hogy a gyermek az anyanyelvén, tehát magyarul válaszol vagy szólal meg. Ilyenkor a pedagógus a célnyelven megismétli a hallottakat vagy angolul válaszol a gyermeknek. A gyermekek igénylik pozitív érzelmeik megerősítését, valamint a szóbeli megerősítést, a dicséretet (pl. *Good job!, Well done!, Excellent!, Amazing!, That was really good for the first time.*)

A pedagógus elsődleges feladata az angol nyelvű foglalkozás tervezése a célok, a megfelelő technikák és a tananyagok kiválasztása. Nagyon fontos a tevékenységek átgondolt szervezése is. Az egyes feladatokra kellő időt kell szánni és a gyermekeknek világos, egyszerű, érthető utasításokra van szükségük. Az idegen nyelvi iránti attitűd kialakulásában kiemelkedő szerepe van annak is, hogy foglalkozást vezető pedagógus milyen hozzáállással vesz részt a tevékenységekben is, hiszen modellként szolgál az óvodáskorú gyermekek számára. Elengedhetetlen, hogy a foglalkozásvezető ne csak irányító személyként legyen jelen, hanem ő is aktívan vegyen részt a körjátékokban, a gyermekdalokat pedig énekelje közösen a gyermekekkel. Az angol nyelvű tevékenységek során az óvodapedagógus folyamatos kommunikációja, természetes beszédtempója, a tevékenységbe ágyazott tanulás segíti az angol nyelv elsajátítását. A pedagógus nonverbális módon is segítheti a megértést, pl. kézmozdulatokkal, arcjátékkal, játszik a hangjával. A nyelvtani ismeretek átadása nem direkt módon valósul meg, hanem indirekt módon, azaz a

szókincsen, a hallás utáni megértésen és a szóbeliségen keresztül. Lényeges a pedagógus részéről a megfelelő mintaadás, a kiejtés, a helyes artikuláció, a hangképzés és a nyelvtani szerkezetek pontos használata. Az egyes csoportokban a pedagógus kiejtése, szókinccse, nyelvtana mindig a csoport szintjéhez igazodik.

Az óvodai irodalmi nevelés egyik fontos célja élménnyé tenni a mesét (Bujdosóné 2010). Az angol nyelvű mesék bemutatása során ezt a megfelelő artikulációval, hangsúlyozással, szünettartással, hangszínnel és hangerővel érhetjük el (Nemes-Hirzics 2016). A mese tartalmát az előadás során a mesélő gesztusok és mimika segítségével színesítheti (Raffai 2016). Az a legjobb, ha pedagógus a meséket szabadon adja elő, mely az irodalmi élményátadás legszemélyesebb módja. A közönség, a gyermekek hangulata ezáltal érzékelhető, szemkontaktussal a reakcióikat figyelemmel lehet kísérni. Ehhez elengedhetetlen a pontos szövegismeret, azonban aki nem rendelkezik vele, inkább tartsa be azt az előírást, hogy „inkább jól felolvasni, mint rosszul előadni!” (Márkus 2017).

Az olvasás megszerettetéséhez fontos a pedagógus, és otthon a szülők példamutatása. Ha azt látja a gyermek, hogy a körülötte élő felnőttek baráti viszonyban vannak a könyvekkel, ő is könnyebben válik lelkes olvasóvá a későbbiekben. Ha pedig a magyar nyelvű mesék mellett rendszeressé válik az idegen nyelvű könyvekkel való találkozás, akkor a gyermek nyitottabbá válik az idegen nyelvű szövegekkel való találkozásra is (Bán 2013).

3.3. Eszközök a mesélés során

Piaget kognitív fejlődés elmélete szerint az óvodáskorú gyermek gondolkodása a műveletek előtti szakaszban jár, vagyis a gyermek gondolati műveleteinek bázisa az érzékszervein keresztül történő tapasztalás, így a szókinccs elsajátításának szempontjából elengedhetetlen a szemléltetés. (Boeckmann et al. 2010). A szókinccsbővítés és az új szavak megértése szempontjából rendkívül fontos a verbalizáció. Az iskoláskorú gyermekek esetében az anyanyelv és az idegen nyelv szavainak megfeleltetése történik, ám óvodáskorban lényegesebb, hogy a gyermeknek módjában álljon értelemteremtő képességét használnia. A klasszikus értelemben vett tanítás helyett a szavak, kifejezések és fogalmak megértése változatos szemléltető eszközökkel, kellékekkel és az érzékszervek bevonásával történik (Kovács 2009). Érdekes az új szavakat, rövid szövegeket

közösen, hangosan ismételni, mert a mondókák jó lehetőséget kínálnak a nyelv ritmusának érzékeltetésére.

A keresztmozgásokkal kísért mondatok (ún. brain jog) mindkét agyféltekét mozgatják, így a gyerekeket a tevékenység elején aktivizálják, és a jó hangulat megragadja a figyelmet, így hozzájárul a sikeres tevékenységhez. A játékot körben ülve játsszák. Az első gyermek mondja a nevét, miközben a két kezével a combjára üt, majd keresztbe tett kézzel megismétli a mozgást. A következő mozgássornál a mellett ülő gyermek nevét mondja. A játék a nyelvtani szerkezet gyakorlása mellett a koncentrációt is fejleszti.

I am(Kati)..... , you are(Péter).....

A játékos angol tevékenységeken használt eszközök célja, hogy segítsék a gyermek asszociációit, a nyelvi anyag megértését, ezáltal a kellékek mindig igazodjanak az adott témakör szókinchéhez. A sok ismétlés kihívást jelenthet a pedagógusnak, hiszen fontos a változatosság, az érdekesség és minél több érzékszerv bevonása a tanulási folyamatba. Az A4 vagy A5 méretű képek, ún. villámkártyák (*flashcards*) segítik a szókinch átadását, és a képekkel a gyermek manipulatív tevékenységet is végezhet. A villámkártyák sokoldalúan használhatók, ahogy Carol Read: *Ideas for using flashcards* című (Macmillan Spain) videóban bemutatja². A tevékenységek során fejlődik az intermodális kódolás, azaz a hallott és látott információ összekapcsolásának képessége is (Tánczos 2007).

Az infokommunikációs (IKT) eszközök használata ma már mindennapjaink részévé váltak. A munkafolyamatok elvégzésében elengedhetetlen a szerepük, de az oktatásban is számos új lehetőséget nyitnak meg. A gyermekek életkori sajátosságainak megfelelő online és offline képességfejlesztő játékok, programok is elérhetőek. A mai óvodáskorú gyermekeket körülveszik az IKT eszközök, használatuk számukra természetes. Az IKT eszközök célja az idegen nyelvi foglalkozásokon nem más játéktevékenység helyettesítése, hanem tanulási eszköz, ami új lehetőségeket rejt. Az IKT eszközök segítségével komplex módon közelíthető és szemléltethető egy témakört vagy nyelvi anyag, valamint egy új lehetőség a tapasztalatszerzésre (Nagy 2018). Az angol nyelvű tevékenységek során szemléltető eszközként használható laptop, tablet, okostelefon vagy okostábla is, melyet tudatosan beleépítünk a tevékenységbe

² <https://www.youtube.com/watch?v=X9KebTgflJI>

(Bujdosóné 2010). Az angol nyelvi tevékenységek során alkalmazhatunk ún. hangoskönyvet is, ahol anyanyelvű mesélővel hallhatják a gyermekek a mesét. A közösségi videósatorna (YouTube) és okostábla segítségével rövid történeteket is nézhetünk, mely után kreatív tevékenység során készíthetünk a történethez kapcsolódó szereplőket vagy eszközöket (Fűrész-Mayernik 2017).

A gyermekek szeretik, ha mesét mondanak nekik. Az idegen nyelvi meseolvasás kapcsán meghatározó a szókincs előkészítése, valamint a vizualizáció, a képi megjelenítés. Amikor először meséljük a történetet, képekkel illusztráljuk a mesében előforduló szavakat. A szemléltető eszközök lehetnek A5 vagy A4 méretű képek (flashcards), bábok, fényképek, hangszerek, akár hétköznapi tárgyak is. Mindezek vizuális és/vagy akusztikai élményeket nyújtanak a gyermekek számára. A cselekmény megértését segíthetik a képeskönyvben szereplő rajzok, képek, a pedagógus mimikája, gesztusai, illetve a mesében szereplő tárgyak bemutatása is.

A szemléltető eszközök legyenek igényesek, színesek, vidámak és egyértelműek a gyermekek számára, mert így nyújtanak megfelelő esztétikai élményt. A tevékenység megkezdése előtt célszerű, ha az óvodapedagógus önmaga számára könnyen elérhető helyre teszi a használni kívánt kellékeket. A már használt kellékeket mindig szedje össze, így gördülékenyen tud váltani új eszközre. A gyermekeket is bevonhatja, például *Can I have the balls? Please, give me the pictures/ the lion/ the big circles. Let's collect the cards.*

Jó ötlet lehet a mesezsák, melyben elhelyezünk néhány, a mesében előforduló tárgyat vagy a tárgyról készült képet. A gyermekek húznak egy tárgyat a zsákból, és megnevezik azt. A *The Very Hungry Caterpillar* meséhez kapcsolódóan a történetben szereplő gyümölcsöket (alma, körte, szilva, eper, narancs) beletehetjük a mesezsákba. Legjobb, ha az élményszerzés valódi gyümölcsökkel történik, de használhatjuk a babakonyhában megtalálható műanyag vagy textil játékokat is. A gyermekek érzékszerveit finomítjuk, amikor a játékokat beletesszük egy kalapba vagy táskába (*magic bag*) és tapintás alapján kell megtalálniuk a kívánt tárgyat. Ha már több mesét ismernek, kitalálhatják azt is, hogy melyik mesében szerepelnek a mesezsákból elővarázsolt tárgyak. A kihúzott tárgyakkal csereberélő játékot is lehet játszani, a pedagógus két tárgyat megnevez, melyeket a gyermekeknek ki kell cserélniük (*exchange the apple for the banana*). Ezzel a játékkal is megbizonyosodhatunk arról, hogy sikerült-e megérteniük a történet szövegét, illetve értelmezni a szavakat (Márkus 2017). Néhány eszköz segítségével (*magic wand/varázspálca* és játékok) kívánságjátékot is játszhatunk: *Make a wish! / Kívánj valamit!* A pedagógus belép

a tündér szerepébe, a gyermek pedig kíván valamit: *I want a ...* A gyermek új mondat szerkezetet tanul, de közben „mintha-világban” valósul meg a tanulási helyzet.

Nagyobb csoportok esetében különösen hasznos lehet az ún. óriáskönyv, melynek képei távolról is jól láthatóak (Nemes-Hirzics 2016). Kiválóan használhatóak továbbá a szöveg nélküli könyvek, valamint számos weboldalon található ingyenesen letölthető illusztrációs anyagok, melyekhez a pedagógus alkothat mesét (Nemes-Hirzics 2016). A meséket mindig többször olvassuk fel a gyermekeknek, mimikával, hangszínnel, eszközökkel, képekkel kísérve a történetet. Amikor a gyermekeknek már ismerős a történet, közösen is beszélgethetünk a képekről (pl. *Who is she? What is she doing? Where is she?*). Ha a gyermekek már kellő biztossággal ismerik a mesét, egy-egy szót szándékosan el is ronthatunk a felolvasás során, hogy a gyermekeknek legyen alkalmuk kijavítani a pedagógust, ezzel is élvezetesebbé téve a foglalkozást.

A tevékenységekebe bevonható egy kedves figura, „idegen nyelvű barát” is, aki kizárólag angol nyelven beszél, akinek állandó jelenléte segíti az angol nyelvi tevékenység kezdeményezését (Bán 2013). A gyermekek számára kedves tárgyak, személyek biztosságot jelentenek, személyiségfejlődésük szempontjából jelentős a személyi és tárgyi környezet állandósága (Kádár 2013). A báb vagy plüssállat lehet állandó és folyamatos résztvevője, segítője az angol nyelvű tevékenységeknek. A tevékenység kezdetekor a gyermekek köszönnek neki, körbeadják, majd lezáráskor elköszönnek tőle. A báb összetett élményt nyújt a gyermeknek. A báb használata kiváló motiváló hatással van, a gyermeknek fejlődik a produktív és reprodukív fantáziája, segíti az érzelmi azonosulást, a féltékeny gyermekeknek önbizalmat ad, mert oldja a gátlásokat, és a „*báb mögé bújva a gyermek bátrabban szólal meg*” (Bujdosóné 2015).

A pedagógus egy történetet bemutathat bábok segítségével is, hiszen a bábokkal megelevenedik a történet. Ha a gyerekek már jól ismerek a történetet, feloszthajuk a szerepeket és a gyerekek el is játszhatják a mesét (pl. *Who wants to be the wolf?*), miközben a pedagógus a mesélő szerepét veszi fel. Egy féltékeny gyermek is szívesen húz a kezére bábót, mellyel átéli a mese szereplőinek történetét. A dramatizálás és a bábozás feltételeinek megteremtésével a gyermek átélheti, kifejezheti érzéseit, gondolatait, eljátszhatja, illetve kijátszhatja magából akár a féltelmeit is.

3.4. A játék megjelenése az angol nyelvi tevékenységekben

A játék által könnyen megteremtődik a motiváló, pozitív hangulat a tanulási helyzethez, miközben közösségi élményt is nyújt (Besnyi-Nagy 2014). Amennyiben a mese feldolgozásához kapcsolódó játékot tervezünk, a helyszínnel kapcsolatban több dolgot is át kell gondolnunk. Ha az időjárás engedi, játszhatunk kint, rossz idő esetén pedig az épületen belül. Fel kell mérnünk a játék helyigényét, hiszen futáshoz kapcsolódó játékhöz nagyobb térre van szükség, míg a kirakó, domino, bingo és a társasjátékok körben ülve a csoportszobában is játszhatók.

A játék során meghatározó a résztvevők száma is. Amennyiben nem tudjuk pontosan hányan várhatóak a játékra (pl. betegség, motiváció hiánya miatt) készüljünk több lehetőséggel is. Egyes játékok párban játszhatók, míg mások egyedül, illetve csoportosan is.

A játékra szánt időt rugalmasan alakíthatjuk. Előfordul, hogy a tervezettől hosszabbra nyúlik, hiszen egy új vagy kedvelt játékot szívesen játszanak újra a gyerekek, vagy esetleg nem értik meg a játékos instrukciókat, így a végrehajtás sem megy gördülékenyen. A csoport motivációját azzal tudjuk elősegíteni, ha a gyerekek számára érdekes és izgalmas játékot kínálunk, ehhez viszont ismerni kell az érdeklődési körüket.

A játéktevékenység tervezése során vegyük figyelembe a gyermekek aktuális szókincsét. Lehetőséget biztosíthatunk akár olyan szerepjátékra is, melynek keretében a mesét beöltözve, szereplőként adhatják elő a gyerekek, így játszva el újra a mesét. Készíthetünk foglalkoztató játékos lapokat, melyekkel a megértést ellenőrizhetjük, szavakat jelentését erősíthetjük meg (Fürész-Mayernik 2017). Óvodás korban a játékos tevékenység idején alkalmazzuk gyakran a dicséret, pozitív visszajelzés módszereit, illetve befejezést követően vezessük át a gyermekeket egy másik tevékenységbe, játékba (Besnyi-Nagy 2014).

4. Mesefeldolgozások

4.1. *The Ugly Duckling*

A *The ugly duckling* (7.1. mese) mese magyar címe *A rút kiskacsa*. Ha a gyermekek anyanyelvükön hallották már a történetet, könnyebben tudják követni az események sorrendjét, hiszen ismerik a szereplőket. A történetet akár el is bábozhatjuk.

Témák, mondókák, dalok

Az alábbi témák találhatóak meg a szövegben, melyre építhetjük a tevékenységet:

- család (*mummy, baby, brother*)
- állatok (*duck, pig, sheep, cow, horse, bird, swan*)
- helyek, élőhelyek (*farm, pond, barn, nest*)
- számok (*five*)
- ellentétpárok (*little-big*)
- színek (*yellow, white*)
- irányok (*come out, go away, fly away*)
- madár testrészei (*beak*)
- jelzők (*ugly, pretty, beautiful*)
- időjárási elemek (*cold, snow*)
- érzelmek (*sad, smile*)
- évszakok (*spring*)
- egyes szám-többes szám (*egg ~ eggs*)

A mesében több állat is szerepel, ezért bevezetésként olyan dalokat és mondókákat célszerű választani, melyekben ezek az élőlények megjelennek pl. az *Old MacDonald had a farm*, a *Two little blackbirds* és a *This little piggie*. A ritmusos mondókák és dalok között akadnak olyanok, amelyekben nem a történetben szereplő állatok jelennek meg, azonban velük bővíthető az állatokhoz kötődő szókincs. A *Hickory dickory dock* kezdetű dalban az egér (*mouse*) jelenik meg, az *Incy wincy spider* kezdetűben pedig a pók (*spider*). A *1,2 buckle my shoes* végén ott a tyúk (*hen*), illetve a *My fish tank...* kezdetű dalban a hal (*fish*). A *Baa, baa, black sheep* és a *Mary had a little lamb* dalokban a bárány (*sheep, lamb*) szerepel.

A gyerekektől megkérdezhetjük, hogy *What does the cat say?* vagy *Who says oink, oink?*. Okostelefonról vagy okostáblán is játszhatunk le állathangokat, melyeket a gyerekeknek fel kell ismerniük. A külső világ tevékeny megismerése keretében

képek segítségével beszélhetünk az állatok élőhelyéről: *farm, nest, barn* és *pond*. Az állatok testrészei is szerepelnek a mesében, így feltétlenül meg kell mutatnunk a gyerekeknek a madár főbb részeit (pl. *head, tail, wing, beak, feather, egg*). A gyerekekkel közösen fel is törhetünk néhány tojást (*crack*). Az állatok kicsinyei érdekesek lehetnek a gyerekek számára, mint például *duck* és *duckling*, *pig, piggie/piglet* stb. Az állatok mozgását a *Frogs jump* mondókán keresztül ismertethetjük meg a gyerekekkel³:

Frogs jump, Caterpillars hump

Worms wiggle, Bugs jiggle

Rabbits jop, Horses clop

Snakes slide, Seagulls glide

Mice creep, Deer leap

Puppies bounce, Kittens pounce

Lions stalk, But I walk

A jobb és bal rögzítéséhez alkalmas a *The Hokey Cokey* dal is, melyben a különféle testrészeket mozgatjuk a szövegnek megfelelően. Az irányok (*up* és *down*), a végtagok (*arm, leg*), valamint a számok a *One arm goes up*⁴ kezdetű mondókában egyszerre jelennek meg:

One arm goes up,

One arm goes down.

One arm goes up and down.

Two arms go up,

Two arms go down.

Two arms go up and down.

One leg goes up,

One leg goes down.

One leg goes up and down.

Two legs go up,

Two legs go down.

Two legs go up and down.

Two arms and two legs go up,

Two arms and two legs go down.

Two arms and two legs go up and down.

³ http://www.kidsfront.com/rhymes/frogs_jump.html

⁴ <https://www.piercelylibrary.org/files/library/wiggleticklesall.pdf>

A *1,2 buckle my shoes* kezdetű mondóka segítségével elszámolhatunk tízig. A tíztől egyesével való visszaszámolásban segít a *There were ten in the bed*, valamint a *Five little monkeys...* kezdetű dal. Az ismétlődő szöveg miatt a gyermekek hamar elsajátítják a dalokat, ujjaik segítségével mutathatják, melyik számnál tartanak éppen.

Az érzelmekhez az *If you're happy and you know it* kezdetű dal kapcsolódik, melyet vidámsága és ritmusa miatt a gyermekek élvezettel énekelnek.

A család témakörben a *Finger Family* című dalban a családtagok angol elnevezését lehet gyakorolni. A gyermekeket megkérhetjük, hozzanak fényképet a családjukról, és mutassák be családtagjaikat társaiknak (pl. *This is my mummy, daddy, sister, brother.*).

Az ellentétek, valamint a jelzők megjelennek a *Tall as a tree* mondókában⁵:

Tall as a tree
Wide as a house,
Thin as a pin
Small as a mouse.

A *tall*, *wide*, *thin* és *small* szavak szerepelnek a szövegben, mely ekhez kapcsolhatók a nagymozgások (pl. *tall* – nyújtózkodunk, *wide* – szélesre tárjuk a karjainkat, *thin* – karunkat testünk mellé szorítjuk, *small* – leguggolunk).

A színek megjelennek a *Colours* című dalban:

Red and yellow, blue and green,
Blue and green, blue and green.
Red and yellow, blue and green,
Black and white and brown.

Orange, purple, pink and grey,
Pink and grey, pink and grey,
Red and yellow, blue and green,
Black and white and brown.

A *What colour are you wearing?*⁶ kezdetű dal éneklése közben bekiabálhatunk egy színt, és egy olyan színű ruhadarabot vagy tárgyat kell a gyermekeknek a csoportszobában mutatniuk.

⁵ <https://www.piercecountylibrary.org/files/library/wiggleticklesall.pdf>

⁶ <https://www.bussongs.com/songs/what-color-are-you-wearing>

A *Rainbow song*-ban a szivárvány színei jelennek meg⁷:

Red and yellow and pink and green

Purple and orange and blue,

I can sing a rainbow,

Sing a rainbow,

Sing a rainbow too.

Listen with your ears,

Listen with your eyes,

And sing everything you see!

I can sing a rainbow,

Sing a rainbow,

Sing along with me...

Red and yellow and pink and green

Purple and orange and blue,

I can sing a rainbow,

Sing a rainbow,

Sing a rainbow too.

Listen with your ears,

Listen with your eyes,

And sing everything you see!

I can sing a rainbow,

Sing a rainbow,

Sing along with me.

A közlekedés téma ismertetéséhez használhatjuk a *Green means GO!* játékot⁸:

Green says, "GO!"

Go! Go! Go!

Yellow says, "Slow!"

Slow...sloooooow...sloooooow

And red says, "Stop!"

Go! Go! Go!

Slow...sloooooow...sloooooow

STOP!

⁷ <https://www.bbc.co.uk/teach/school-radio/nursery-rhymes-i-can-sing-a-rainbow/>

⁸ <https://kcls.org/content/green-says-go/>

A *go* szónál a gyermekek helyben járnak, majd lassítanak a *yellow* színnél, a *red*-nél pedig megállnak. Ugyanezt a témát dolgozza fel egy másik mondóka, a *Stop says the red light*⁹:

Stop, says The Red Light.
Go says The Green Light.
Wait says The Amber Light.
Blinking In Between.
That is What They Say.
And That is What They Mean.
All must obey Them.
Be it Even The Queen!

A *go away* instrukcióhoz könnyen hozzákapcsolhatjuk, hogy *fly away* és *come back*, *go back* szavakat és mozgásokat.

Az *In my garden* című dalban az időjárás elemek közül megjelenik a *wind*. A *Rain, rain go away* szintén tartalmaz időjárás elemeket is. Az időjáráshoz kapcsolódó angol szavak (*thunder*, *raindrops*, *we*) a *There is thunder* kezdetű dalban fordulnak elő (Fűrész-Mayernik 2015):

There is thunder, there is thunder,
Here it roar, here it roar.
Pitter, patter, raindrops,
Pitter, patter, raindrops,
I'm all wet! I'm all wet!

A *The wind* kezdetű vers a szélhez kapcsolódó mozgásokat ismerteti idegen nyelven (Fűrész-Mayernik 2015):

The wind was full of tricks today.
It blew my daddy's hat away.
It chased our paper down the street.
It almost blew us off our feet.
It made the trees bend and dance.
Just listen to it howl and prance.

A gyerekekkel el is játszhatjuk az időjárás elemeket (pl. *Show me the cloud/wind. The wind is blowing.*). A játék során a gyerek intuitíven, a saját képzeletével

⁹ <http://www.english-for-students.com/Stop-1.html>

valósítja meg az időjárási fogalmak leképződését. Ha télen meséljük a *The ugly duckling* című mesét, az udvarról havat is hozhatunk be a csoportszobába.

Az időjárási elemek mellett a kérdő szórendet is gyakorolhatjuk a következő dallal¹⁰:

*How's the weather?
How's the weather?
How's the weather today?
Is it sunny?
Is it rainy?
Is it cloudy?
Is it snowy?
How's the weather today?*

*Let's look outside
How's the weather
Is it sunny today?*

*Let's look outside
How's the weather
Is it rainy today?*

*Let's look outside
How's the weather
Is it cloudy today?*

*Let's look outside
How's the weather
Is it snowy today?*

Az ellentétek ismertetéséhez alkalmas a *Big little* mondóka, hiszen a *big* mellett az *small* is megjelenik. A *Baa baa black sheep* dalban szerepel a *full* 'tele', így kapcsolhatjuk hozzá az *empty* 'üres' melléknevet. A *thirsty* 'szomjas' melléknév mellé a *hungry* 'éhes' szót is könnyen megtaníthatjuk. Az *ugly* a gyermekek számára demonstrálható egy szörny képével, míg a *beautiful* egy szép játékbaba lehet.

¹⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=rD6FRDd9Hew>

Játékok

Az **időjáráshoz** kapcsolódik a következő játék: a gyermekek ruhadarabokat (pl. nadrág, póló, pulóver) vagy kártyákat kapnak, melyeken különböző ruhadarabok láthatók. Az óvodapedagógus kártyán felmutatja/megmondja, hogy milyen évszak van, és a gyermekek feladata, hogy ennek megfelelően válogassák ki a ruházatot. A játék korlátlan számú gyermekkel játszható egyidőben. A játék során fejleszthető a figyelem és fejlődnek a mozgásos képességek is.

Az **érzelmek** témakörében felhasználható a Bingo játék (Galéria, 1. kép). A gyermekek csoportokban vagy egyénileg játszanak. Egy kártyalapon 3x3 sorban különböző érzelmet mutató arcokat helyezünk el (pl. *happy, sad, excited, angry, afraid*). A játékvezető megnevez egy érzelmet (*Who has got a happy/sad/excited/angry/face?*), és akinek a BINGO lapján szerepel az elhangzott szó, korongot helyez a képkockára (*I have.*). Akinek vízszintes, függőleges vagy átlós irányban összegyűlik három egyezés (korong), az felkiált, hogy BINGO.

Az **évszakok és színek** témakörébe jól alkalmazható a évszakot szimbolizáló fa (2. kép). Egy kosárban a négy évszak jellegzetességeit tartalmazó kártyák találhatóak (pl. fehér hópehely, rózsaszín virág, narancssárga falevél, körte stb.). A gyermek húz egy kártyát, majd megnevezi, hogy mit lát és az milyen színű (pl. *white snowflake, it's a pink flower, an orange leaf, a yellow pear*). Ezt követően megmondja, hogy melyik évszakhoz (*winter, spring, summer, autumn*) kapcsolható és elhelyezi a négy évszakot szimbolizáló fán.

Az **állatok** témakörének feldolgozásához használható egy puzzle játék. Hat darab spatulán egy-egy állat képe szerepel. A gyermekeknek a darabokból a teljes képet ki kell rakniuk és meg kell nevezniük az állatot. A játék csoportokban is játszható, különböző állatokkal. Ezzel a játékos feladattal fejlődik nemcsak a gyermekek finommotorikus képessége, hanem a logikai érzékük is.

A *Repül a, repül a...* játék jól ismert a magyar gyermekek számára, melyet átvehetünk az angol nyelvi foglalkozásokba, és viccesen gyakorolhatjuk a szókinccset (3. kép). A gyermekek vagy egy asztalnál ülnek és bal és jobb kezük mutatóujját az asztalra teszik, vagy a földön ülnek törökülésben és mutatóujjukat a combjukra helyezik. Az óvodapedagógus felkiált: *Flying, flying...* majd mond egy szót (pl. *bird, stork, window, pencil*), amelyről el kell dönteni, hogy tényleg repül-e. Amennyiben igen, a gyermekek mindkét kezüket a magasba emelik. Tévesztés esetén a játékos kiesik, és az nyeri a játékot, aki a legtovább

játékban marad. A játékban a teljes csoport egyszerre tud részt venni. A játék során fejlődik a figyelem, a gyors reakciókészség és a memória. A játék előnye, hogy eszközt nem igényel, így bármikor játszható.

A **színek és számok** közös gyakorlásához használható egy mátrix játék (4. kép). A tehén színe és a testén lévő foltok számának figyelembevételével kell elhelyezni az állatokat a mátrixban. A játékot egyszerre legfeljebb 12 gyermek játszhatja. Az óvodapedagógus mindenkinek kioszt egy kártyát (vagy a gyermekek húznak egyet). A foglalkozásvezető kérdésére a gyermekek megmondják az állat színét (*red, blue, green, yellow*), illetve a foltok számát (*one, two, three*). A feladat során fejleszhető a megosztott figyelem, hiszen nem egy, hanem két dologra kell összpontosítani a végrehajtás során.

A **színek** elsajátításához társítható egy mozgásos feladat is (5. kép). Különböző színű dobozokat helyezünk el a csoportszobában. A gyerekek kártyákat kapnak, melyeken már ismert eszközök, tárgyak, állatok stb. képei láthatóak. A gyermekeknek meg kell mondaniuk, mit látnak az adott kártyán (pl. *umbrella, hat, vase, banana, apple*), majd azt, hogy milyen színű (pl. *red, yellow, purple, green, blue, orange*) és be kell dobniuk a megfelelő színű dobozba (*It's a banana, it is yellow. It's a yellow banana.*). A játék során fejleszhető a térérzékelés és a memória.

A *Törpék és óriások tánca* mozgásos feladat az **ellentétpárok** érzékeltetéséhez (6. kép). A foglalkozásvezető elkiáltja magát (*Big!*), mire a gyermekek óriást imitálnak, lábujjhegyen járnak (*tiptoe*), magasba nyújtóznak, majd a *little* szóra törpék lesznek, és járás közben leguggolnak (*crouch*). A feladat nehezíthető fejtetőre helyezett babzsákkal. Ebben az esetben az a cél, hogy végrehajtása során ne essen le az eszköz (Friedl-Nussbaum 2006). A feladatban a teljes csoport egyszerre vehet részt. A játék segíti az egyensúlyérzék, a nagymozgások fejlődését, továbbá a feladat végrehajtásához szükséges a figyelem és az emlékezet is.

4.2. *The Lazy Bear*

A történetnek magyar címként a *Lusta medvét* adhatnánk, ám a hazai gyermekirodalomban nem ismert ez a mese. A szöveg tartalma miatt kiválóan illik a külső világ tevékeny megismerése tevékenységhez is, hiszen a medvék téli álmát, valamint az évszakok változását mutatja be (7.2. mese).

Témák, mondókák, dalok

Témák, melyek a szövegben előforduló szavakra lehet építeni:

- évszakok (*spring, summer, autumn, winter*)
- helyszínek (*forest, garden, home*)
- cselekvések (*wake up, asleep*)
- állatok (*bear*)
- érzékelést jelentő igék (*listen, hear, see*)
- időjárási elemek (*warm, snow*)
- színek (*red, yellow, orange*)
- jelzők (*nice*)
- ellentétpárok (*long, short, asleep, awake*)
- érzelmek (*happy*)

A mindennapi teendőkhöz kapcsolódik a *Here we go round the mulberry bush* kezdetű dalt, melynek szövegében megjelennek a testrészek, és a hozzájuk tartozó cselekvések (pl. *wash our face, comb our hair, brush our teeth, get dressed, go to school*). A *Tiptoe, tiptoe* kezdetű mondókában/dalocskában szerepel a *sleep* ige is:

Tiptoe, tiptoe, tiptoe, tiptoe.

Jump, jump, jump.

Jump, jump, jump.

Swimming, swimming, swimming,

Swimming, swimming, swimming,

Now let's sleep.

Now let's sleep.

A gyereket lefektethetjük a szőnyegre, betakarjuk őket, behúzzuk a függönyöket, csendben pihennek a takarók alatt (*You are asleep.*). Néhány perc múlva csörög az óra vagy kukorékol a kakas, és a gyerekeket felébresztjük: *Wake up! It's morning. You are awake.*

A vadállatok a *Row, row, row your boat...* című dalban jelennek meg (pl. *bear, crocodile*). A *Hickory dickory dock*, *Ladybird, ladybird* és az *Incy wincy spider...* kezdetű mondókák/dalok főszereplője szintén egy-egy állat (*mouse, ladybird, spider*). A *Baa, baa, black sheep* és a *Mary had a little lamb* dalban az állatok közül a bárány jelenik meg. Jó lehetőség a külső világ tevékeny megismerésére, ha a gyerekeknek az állatok lábnyomát és az állatot kell párba rendezniük. Egy másik párosító és szókincsfejlesztő feladatban a lakóhelyet kell párba állítani az állattal pl. *A dog lives in a kennel. A bat lives in a cave*. A mondataalkotás során a gyermekek az egyszerű jelen idő használatát is gyakorolják.

Az időjárás témakörében a *Rain, rain go away...*-ben az *rain* szó jelenik meg, mely kiegészíthető több, az időjáráshoz kapcsolódó kifejezéssel pl. *thunder, raindrops, wet*. A *Rainbow song*-ban a szivárvány jelenik meg időjárási elemként, és a színek témaköre is jelen van. Az időjárási elemek témakörhöz kapcsolható a nap ragyogását (*sun will shine*), az esőcseppek hullását (*rain will fall*) érzékeltető *This is my garden*¹¹ kezdetű vers is:

*This is my garden
I'll rake it with care,
And then some flower seeds,
I'll plant there.*

*The sun will shine,
And the rain will fall,
And my garden will blossom,
And grow straight and tall.*

Az *I'm a little snowman* dalban a *cold*, valamint a *snowman* angol szavak gyakorolhatók (lásd: *The snowman*). A hét napjai mellett két időjárási elem (*cold, foggy*) szerepel a *Here we go round the mulberry bush* kezdetű dalban. A téma alkalmas az évszaknak megfelelő öltözködés elsajátításához, mely a külső világ tevékeny megismerése tevékenységhez kapcsolható (Szászné 2012, Fűrész-Mayernik 2015, Nemes 2019).

¹¹ <https://www.letsplaykidsmusic.com/this-is-my-garden-finger-rhyme-song/>

Játékok

A **cselekvéshez** kapcsolódó szavak gyakoroltatására kiválóan alkalmas a *Simon says* játék. Az óvodapedagógus utasítását csak akkor kell végrehajtaniuk a gyermekeknek, amikor a mondat azzal kezdődik, hogy *Simon says...* (pl. *Simon says, stand up.*) Amennyiben az utasítás e nélkül hangzik el, a feladatot nem kell végrehajtaniuk (*Stand up.*). A feladatot a csoportban lévő gyermekek mindegyike egyszerre tudja játszani. Játshatjuk úgy is, hogy ha valamelyik gyermek téveszt, kiesik a játékból. A játék során fejleszhető a gyermekek kis- és nagymozgása, valamint a figyelmi funkcióik is.

Az **állatok** témakörét egy puzzle játékkal színesíthetjük a mesében szereplő erdei állatokra építve (7. kép). A gyermekeknek az a feladatuk, hogy megkeressék a halmazban az összeillő párokat és megnevezzék a kirakott állatot (pl. *bear, rabbit, fox, hedgehog, squirrel, owl, deer*). A játékos feladat során fejleszhető a figyelem, de játékosan épít a külső világ tevékeny megismerésén keresztül a matematikai tapasztalatokra is a halmazok bontása, a rész-egész fogalma kapcsán.

Az állatok témaköréhez kapcsolódhat mozgásos játék is. A helyiségben három terület kijelölése szükséges. A csoportszoba közepén áll egy gyermek, aki a medve szerepét játssza. Társainak az a feladata, hogy az *Are you afraid of the bear?* kérdésre azt válaszolják, hogy nem (*No./ No, I'm not.*), majd átszaladjanak a szemközti területre. Ha a medve megérint valakit, ő is medvévé változik. Az nyeri a játékot, akit a medvének nem sikerül elkapnia (Gerecz 2010). A játék korlátlan számú gyermekkel egy időben játszható, amennyiben a tér ezt lehetővé teszi. A játék fejleszti a reakciókészséget és a téri tájékozódást.

Az *állatok viadala* fantázianevet viseli a feladat, amelyben az állatok mozgásai gyakorolhatók (8. kép). A helyiség különböző pontjain állatok képét tartalmazó kártyák találhatóak, melyet a gyermekek először megneveznek, majd imitálják az állat mozgását. Ezt követően a pedagógus utasításának megfelelően végzik a feladatot, például *Let's jump to the rabbit., Fly to the bird.* A játékban a gyermekek egyszerre tudnak részt venni.

Az **időjáráshoz** kapcsolódó szavak elmélyítéséhez egy társasjátékot ajánlunk (9. kép). Minden mezőn időjáráshoz kapcsolódó szavak szimbólumai találhatóak. A gyermek egy hatalmas méretű kockával dob, a pöttyök számának megfelelően lép előre, majd a mezőn látható időjárási jelenséget meg kell neveznie (pl. *thunder, snony, windy, sunny, rainbow, rainy, cloudy*). Amennyiben a gyermek nem tudja megnevezi a jelenséget, egyet vissza kell lépnie. A játékot

bónusz kártyalapok egészítik ki, melyet a villám mezőre érve lehet felfordítani. A villámkártyákon a társasjáték szimbólumai találhatóak meg, így ha a játékos felfordít egy időjárás elemet, a táblán lévő legközelebbi ugyanolyan mezőre léphet. A feladatot fekete nyíl könnyíti, illetve nehezíti a továbbhaladás során. A nyíl iránymutatásának megfelelően előre, illetve hátra kell lépni. A feladat során szükség van a szabálytudatra, akkor játszható a játék, ha az előzetes megállapodást mindenki betartja. A játék során fejlődik a figyelem és a türelem is.

Az **otthon** témakörében az állatok lakhelye kerülhet előtérbe (10. kép). A gyermekek húznak egy kártyát, melyen állatok láthatók (pl. *dog, bear, bird, squirrel, fish*). A gyerekek megmondják, az állat hol lakik (pl. *nest, pond, lake, forest*), majd elhelyezik a megfelelő helyre a táblán (pl. *a bird lives in a nest.*). A játékot egyszerre hat gyermek játszhatja egyénileg vagy 12 gyermek párban.

Az **ellentétpárok** idegen nyelvű szavainak elsajátításához felhasználható egy memóriajáték is (11. kép). Befőttés kupakok belsejébe különböző képeket helyezünk el (pl. *little chair ~ big chair, little flower ~ big flower*), és a feladat az összetartozó képek megtalálása. Egy gyermek egyszerre két kupakot fordíthat meg, és amennyiben azok párt alkotnak, kiveszi őket a halmazból (*It's a pair.*) és maga mellé teszi. Ha képek nem ellentétpárok, akkor visszafordítja a kupakokat (*It's not a pair.*) és társa kerül sorra. A játék lényege, hogy minél több párt találjanak a játékban résztvevők.

A **színek** elsajátításához játszható a *Ready, steady, go!* mozgásos feladat is (12. kép). A gyermekek autóvezetést imitálnak, kezeikkel forgathatják a képzeletbeli kormányt, vagy pedig a játékvezető egy kerek tárgyat, korongot ad a kezükbe. Eszközként szükség van egy papír jelzőtáblára (zöld és piros színnel). A gyermekek szabadon futnak, azonban ha a jelzőlámpa pirosat mutat, meg kell állniuk (*stop*), és csak *green* jelzésre lehet továbbmenni. A kisebb korosztályt sípszóval segíthetjük, amikor a lámpa színe átvált. Az óvodapedagógus a *red* jelzést követően elindítja a játékot (*Ready, steady, go!*). A lámpa aktuális színét megkérdezhetjük a gyermekektől is (*What colour is it? It's green. / It's red.*). A csoport minden tagja egyszerre hajthatja végre a feladatot, amennyiben a tér ezt lehetővé teszi. A játék során fejlődik a reakciókészség és a figyelem, valamint a külső világ tevékeny megismeréséhez kapcsolható a helyes közlekedés szabályainak elsajátítása.

Az **érzelmek** párkereső játékkal is gyakorlhatók (13. kép). A gyermekek érzelmeket ábrázoló képek közül húznak. Az a feladat, hogy találják meg, kinek van ugyanolyan kártyalapja (*happy, sad, excited, angry, afraid*). A gyermekek

egymásnak tesznek fel kérdéseket pl. *Are you happy? Are you angry?*, illetve válaszolnak társai kérdéseire *Yes, I am.* vagy *No, I'm not.* (Nótinné 2016). A játék során fejlődik a térérzékelés, illetve az együttműködés valamint a szociális készség a társakkal való kapcsolatfelvétel során.

4.3. *The snowman*

A gyermekek többsége izgatottan várja a karácsonyt, szeretik a havat, élvezik a hóemberépítést, ezért minden korosztály számára kiváló választás lehet ez az angol nyelvű mese (7.3. mese), melynek *A hóember* címet adhatnánk magyarul.

Témák, mondókák, dalok

A mesében megtalálható szavak az alábbi témák köré csoportosíthatók:

- irányok/ellentétek (*near, far*)
- ünnepek (*Christmas, present*)
- színek (*white, silver*)
- cselekvések/mozgások (*wake up, shout, dance, run, look out, wave, came out, put together*)
- időjárás (*snow, snowball, snowflake, snowman; melt*)
- család (*brother*)
- ellentétpárok (*small, big, huge*)
- jelzők (*beautiful, magical*)
- zöldségek (*carrot*)
- öltözködés (*scarf, hat*)
- testrészek (*neck, head, arm, nose*)
- égitestek, égbolt (*sky, sun*)
- naptár (*year*)
- üdvözlések (*goodbye, hello; Happy Christmas!*)

A karácsonyhoz kapcsolódóan a *We wish you a Merry Christmas*, a *Santa Claus is coming to town*, vagy a *Jingle bells* ének használható az ünnepi hangulat megteremtéshez.

Az időjárás témára a *Rain, rain go away...* dallal hangolódhatunk rá. Ehhez kapcsolhatjuk hozzá a történetben előforduló, téli évszakhoz kötődő szavakat (pl. *scarf, hat, coat, boots, snow, winter*). Az *O Christmas tree* kezdetű dalban arról éneklünk, hogy a fenyőfa télen és nyáron egyaránt zöld színben pompázik. A

Snowflakes, snowflake (Nemes 2019) és a *Snowflakes*¹² kezdetű dalok kifejezetten a hópelyhekről szólnak:

Snowflakes, snowflakes
Dance around
Snowflakes, snowflakes
Touch the ground

Snowflakes, snowflakes
In the air
Snowflakes, snowflakes
Everywhere

Az *I'm a little snowman*¹³ dalban a *snowman* és sok egyéb szó, kifejezés is gyakorolható:

I'm a little snowman
Look at me
These are my buttons
One, two, three.
These are my eyes and
This is my nose
I wear a hat and a scarf
Brr... it's cold

A cselekvések/mozgások témához kiválóan alkalmazhatóak a *Walking, walking...*, *Walking slowly* (Nemes 2019) és a *Walking in the jungle...*¹⁴ kezdetű dalok:

Walking in the jungle, walking in the jungle
We're not afraid, we're not afraid
Walking in the jungle, walking in the jungle
We're not afraid, we're not afraid
One step, two steps, three steps forward
One step, two steps, three steps back
Stop! Listen...
What's that?

¹² <https://www.youtube.com/watch?v=TDJIhayM9dw>

¹³ <https://www.youtube.com/watch?v=FczqntFwb6k>

¹⁴ <https://www.google.com/search?q=walking+in+the+jungle&oq=walking+in+the+jungle&aqs=chrome..69i57j46j0l6.11788j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8>

It's a frog!
We're not afraid
Let's stomp
Stomping in the jungle, stomping in the jungle
We're not afraid, we're not afraid
Stomping in the jungle, stomping in the jungle
We're not afraid, we're not afraid
One step, two steps, three steps forward
One step, two steps, three steps back
Stop! Listen...
What's that?
It's a monkey!
We're not afraid
Let's jump
Jumping in the jungle, jumping in the jungle
We're not afraid, we're not afraid
Jumping in the jungle, jumping in the jungle
We're not afraid, we're not afraid
One step, two steps, three steps forward
One step, two steps, three steps back
Stop! Listen...
What's that?
It's a toucan!
We're not afraid
Let's skip
Skipping in the jungle, skipping in the jungle
We're not afraid, we're not afraid
Skipping in the jungle, skipping in the jungle
We're not afraid, we're not afraid
One step, two steps, three steps forward
One step, two steps, three steps back
Stop! Listen...
What's that?
It's a... it's a tiger!
Run!

A szövegek játékossága és a dallama segítségével könnyen megtanulják a gyermekek a szöveget, valamint a hozzájuk kapcsolódó mozdulatokat.

A *Big little...* című mondóka az ellentétpárokra épít, ahogyan az *I am tall like* kezdetű is (Nemes 2019). Az ellentétek, valamint a jelzők megjelennek a *Tall as a tree* kezdetű mondókában is (lásd: The ugly duckling). A *Marching song* című mondókát mozgással kísérhetjük: leguggolunk (*go low/ crouch*), majd lábujjhegyen járunk (*go high/ tiptoe*).

Az öltözködés témaköréhez illeszkedik a *Put on your shoes* kezdetű dal¹⁵:

Put on your shoes
your shoes, your shoes
Put on your shoes
Let's go outside
Hurry up, hurry up
Hurry, hurry up.

Put on your jacket...
Put on your scarf...
Put on your hat....

Az égbolt és az égitestek a *Twinkle, twinkle little star...* dalban jelennek meg A *Zoom, zoom, zoom* kezdetű mondókát mozgással kísérve imitálhatjuk, hogy nagyon igyekszünk a Holdra.

A különböző testrészek gyakorlásához használható a *Head and shoulders* kezdetű dal, az *If you happy and you know it ...* és a *Bye bye goodbye....* dalok szövege (Nemes 2019). A *Hi, hello and how are you?*¹⁶ kezdetű rövid dallal köszönhetjük a gyermekeket, illetve a csoportot a tevékenység kezdetén, érdeklődhetünk hogyan élték felől:

Hi, hello and how are you?
How are you, how are you?
Hi, hello and how are you?
How are you today?

Az irányok (*up* és *down*), a végtagok (*arm, leg*), valamint a számok a *One arm goes up* mondókában egyszerre jelennek meg (lásd: The ugly duckling). A *Reach for the sky* kezdetű mondókában a főbb testrészekkel (*hand, toe, finger, nose, arm*) ismertethetjük meg a gyermekeket, akik nyújtózás közben próbálják elérni az eget.

¹⁵ https://www.youtube.com/watch?v=-jBfb33_KHU

¹⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=aj4d6MLhJcE>

Az *Up and down, turn around* mondókán keresztül több témakör szókincsét is elmélyíthetik a gyermekek (Nemes 2019). Megjelennek benne az irányok (*up, down*), a cselekvések (*turn around, touch*), a testrészek (*belly*), valamint az üdvözlések (*blow a kiss, goodbye*). A *right* és *left* irányok mellett testrészek is megjelennek a *The Hockey Pockey* című dalban. A *Wake up toes*¹⁷ mondókában is a testrészek kapnak szerepet, éneklése közben megtáncoltatjuk különböző testrészeinket:

Wake up toes
Wake up toes
Wake up toes
Wiggle, wiggle, wiggle
Wake up toes
It's a beautiful day

Wake up knees...
Wake up fingers...
Wake up shoulders...
Wake up ears...
Wake up hair...
Wake up nose...
Wake up tummy...

Az *Everybody knows I love my toes*¹⁸ kezdetű rövid versben a *toes, eyes, ears, nose* testrészekhez gyakorolhatók:

Everybody knows I love my toes
Everybody knows I love my toes
I love my eyes, my ears, my nose but
Everybody knows I love my toes
Wiggle, wiggle, wiggle, wiggle
Everybody knows I love my toes

A *Finger Family*-ben a család minden tagjával egyszerre találkozik a gyermek (*daddy, mommy, sister, brother, baby*).

A külső világ tevékeny megismerése tevékenység keretében a gyümölcsök témakörében eljátszhatjuk az *Apple tree*¹⁹ mondókát. A mozgás során

¹⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=mGq69DcK564>

¹⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=oXnM1e3389o>

¹⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=fKmFHRrkFuQ>

imitálhatjuk a fán lévő termésért nyújtózást, majd a fa megrázását, végül pedig az alma elfogyasztását:

*Way up high in an apple tree
Five red apples smile down at me
I shook that tree
As hard as I could
Down came an apple
Hmm, that was good*

A hét napjainak (*Monday, Tuesday, Wednesday, Thursday, Friday, Saturday, Sunday*) gyakorlásához alkalmazhatjuk a *Here we go round the mulberry bush* dalt. A dal énekése során gyakorolják a gyermekek a mindennapi cselekvéseket és ismételhetjük, bővíthetjük a szókincsüket.

Játékok

Az **irányok** érzékeltetéséhez felhasználható az alábbi mozgásos feladat, mely a történetben szereplő hóemberhez kapcsolódik. Eszközként egy plüss hóembert használhat az óvodapedagógus és a gyermekek az utasításának megfelelően helyezik el a hóembert a megadott tér-irányban, pl. *Put the snowman under the chair., Put the snowman next to the table.* A feladat végrehajtása során szükséges a tájékozódás a térben, valamint a csoportos tevékenység során a gyermekeknek együtt kell működniük.

A **színek** gyakorlásához számtalan ötlet használható, mint például egy csipeszes játék (14. kép). A csipeszekben ismert tárgyak képei találhatóak. A pedagógus arra kéri a gyermekeket, hogy nevezzék meg a képen látható tárgyat: *What do you have?, It's a leaf / a banana / an apple.* vagy *I have a a leaf / a banana / an apple.* Ezt követően megkérdezi a tárgy színét (pl. *What colour is it? It's red / blue / green / yellow / purple.*), végül pedig a színek megfelelően a gyermekek felcsiptetik a képeket a körre (*Let's put it in the correct place.*). A játék fejleszti a logikus gondolkodást, illetve a figyelmet.

Szintén a színek gyakorlásához használható a *Touch ...!* játék (15. kép; Gerecz 2010; Besnyi-Nagy 2014). A gyermekek elszórt alakzatban helyezkednek el a helyiségben. Az óvodapedagógus különféle utasításokat ad arra vonatkozóan, hogy milyen színű tárgyat kell keresniük és megérinteniük (pl. *Touch something blue!, Touch something red!*). A játék fejleszti a figyelmet, mivel a feladat pontos kivitelezése csak így lehetséges.

A mesében szereplő **téli évszakhoz, időjáráshoz** kapcsolódóan mozgásos feladat is alkalmazható. A játék kezdete előtt megegyezünk három mozdulatban (*snowflake*: ujjakkal hóesést imitálnak, *cold*: szájukkal, karjukkal vacognak, tenyerüket dörzsölik, *snowman*: hóember-formát rajzolnak ujjakkal a levegőbe). A játék során a gyermekek szabadon futkosnak a csoportszobában, majd tapsolást követően megállnak és elvégzik a hallott szóhoz tartozó mozdulatot.

A **cselekvések** gyakorlásához alkalmazható egy tábla színes, mozgásokat ábrázoló képekkel (16. kép). Minden gyermek húz egy kártyát (pl. *stand, drink, sleep, sing, run, swim, dance, eat*), majd elhelyezi a táblán lévő azonos képre. A gyermek imitálhatja is a cselekvést, miközben azt mondja, hogy *Look at me! I'm dancing/running*, vagy a többieknek kell megmondaniuk, mit csinál (pl. *Peti is singing*).

A **testrészek** témakörében jól használható egy óriás méretű memóriajáték (17. kép). A papírtányérokön különböző testrészek rajza látható. Egy gyermek egyszerre két tányért fordíthat meg, melyeket megnevez (pl. *It's an eye and it's a nose*). Amennyiben a képek egyeznek, kiveszi őket és maga mellé teszi (*They are a pair*), nem egyező képek esetén visszafordítja őket (*These are not a pair*) és a következő gyermek kerül sorra. A játék lényege, hogy minél több párt találjanak a játékban résztvevők (Nótinné 2016).

A **zöldségek és gyümölcsök** felismeréséhez nagymozgásos játék is alkalmazható (18. kép). A földre helyezett nagyméretű társasjátékon zöldségek és gyümölcsök fotói találhatóak. A játék tartozéka egy nagy dobókocka pöttyökkel, valamint egy másik kocka zöldségekkel, gyümölcsökkel. A bábuk maguk a gyermekek. A játékosnak dobnia kell mindkét dobókockával. Az egyik kocka alapján elmondja, hogy zöldséget vagy gyümölcsöt dobott-e (*It's a fruit./ It's a vegetable*). Helyes válasz esetén annyit lép előre, amennyit a pöttyös kockával dobott (*Yes, you're right. Go ahead*). Amikor az új mezőre ér, megmondja, hogy a képen zöldség vagy gyümölcs van-e, illetve meg kell nevezni azt (*It's a fruit. It's a banana*). Ha ugyanarra a szimbólumra lép, amit dobott, újra ő következik (*Let's throw the dice again*). A társasjátékkal – óriás mérete miatt – akár tíz gyermek is játszhat egyszerre.

A gyümölcsök és számok témakörében is játszhatunk mozgásos játékot (Antal 2014 alapján). A gyermekek szabadon futnak az udvaron vagy a csoportszobában. Egy közösen megbeszélte jelre (pl. taps vagy sípszó) az utasításnak megfelelően állnak meg, például az *apple* szónál egyesével, a *cherry*-nél párosával, a *grapes*-nél pedig kettőnél többen (19. kép). A játékban a csoport

minden tagja résztvehet. A feladat során a matematikai képességek fejlesztése történik, míg futás közben a nagymozgás fejleszhető, a végrehajtáshoz pedig figyelem szükséges.

A gyümölcsök, zöldségek témakörében képkeresőt is játszhatunk (20. kép). Minden gyermek húz egy zöldséget ábrázoló kártyát, majd megnevezi azt (pl. *It's a cucumber.*). A gyerekek körben ülnek, előttük könyvek, újságok, szórólapok vannak, amelyekben olyan képet kell keresniük, amin az adott zöldség/gyümölcs szerepel (*It's a fruit. It's a banana., It's an orange.*). A feladat végrehajtása során fejlődik a figyelem és a matematikai képességeik is (Antal 2014 alapján).

A gyümölcsök, zöldségek idegen nyelvű szavaival való ismeretszerzésben a **kertész** játék is segítséget nyújthat. A gyermekek gyümölcsöt vagy zöldséget ábrázoló képet húznak, valamint kiválasztunk négy kertészt, akiknek szintén képet adunk a kezébe. Amennyiben nehezíteni szeretnénk a feladatot, a kertész több zöldséget, gyümölcsöt ábrázoló képet választ. A kertészek megnevezik, hogy milyen nyersanyagot szeretnének leszüretelni (pl. *I would like to pick peaches/grapes. I would like to dig potatoes. I would like to harvest corn.*). Aki magára ismert, megnevezi a kezében lévő gyümölcsöt, zöldséget (pl. *I have a peach.*), majd beáll a kertész mögé. A játékban a csoport összes tagja részt vehet, hiszen a terméseket ábrázoló képek száma megegyezik a gyermekek számával. A játék végén a gyermekek megmutatják egymásnak kártyáikat, hogy ellenőrizzék, mindenki a megfelelő helyen áll-e (Antal 2014).

A gyermekek által jól ismert puzzle játék minden témakörben használható, így a zöldségek, gyümölcsök ismertetéséhez is (21. kép). A képek darabjainak helyes egymás mellé illesztése során megjelenik a teljes kép (pl. *It's an apple/orange*). A játékot játszhatják egyénileg vagy csoportban. Amennyiben a gyermekek csoportosan hajtják végre a feladatot, fejlődik az együttműködési készségük.

A gyermekek számára vicces lehet az **öltözködéshez** kapcsolódó játékos feladat (22. kép). Egy kosárban különféle ruhadarabok találhatóak, és minden ruhadarab képe megtalálható egy-egy kártyán is. A gyermekek meghatározott számú kártyalapot húznak (*Let's remove two cards.*), a képen látható ruhadarabot megnevezik és megkeresik a kosárban (pl. *It's a skirt.*). Ha a gyermekek nyitottak rá, és megfelelő a méret, akár fel is vehetik azokat. A tevékenység attól lesz vicces, hogy egy gyermek akár két nadrágot vagy akár két pólót is magára vehet

(Friedl-Nussbaum 2006). A ruhadarabok számának megfelelően akár a csoport összes tagja egyszerre vehet részt a játékban.

A **tél** témához illeszthető egy célbadobós játék is (23. kép). A gyermekek egy vonal mögött állnak. A cél, hogy a hóembert ábrázoló formába beletaláljanak ping-pong labdával, mely a hógolyót szimbolizálja (*Throw the snowball into a hole.*) A feladatot nehezíthetjük, ha azt kérjük, hogy a kisebb karikába dobjanak (*Throw the snowball into the small/medium/large hole.*), illetve egyre távolabb húzzuk meg a vonalat, amely mögül dobhatnak. A feladat során fejlődik a figyelem, a koncentrációs képesség, valamint gyakorolható a karral végzett nagymozgás is.

4.4. *Little Red Riding Hood*

Az óvodás korosztály már ismeri a *Piroska és a farkas* történetet, ezért az angol nyelvű változat is könnyen értelmezhető számukra (7.4. mese).

Témák, mondókák, dalok

A történetben megtalálható szavak köré az alábbi témák építhetők:

- ellentétek (*little, big; loud, silent/quiet*)
- színek (*red*)
- helyszínek (*tree, wood, house*)
- család (*mother, granny/grandmother*)
- erdei állatok (*wolf*)
- naptár (*day*)
- édességek (*cake*)
- ház berendezései (*bed, basket*)
- testrészek (*mouth, nose, eyes, ears, tooth ~ teeth*)
- érzekelést jelentő igék (*see, hear, smell*)
- foglalkozások (*woodcutter*)
- cselekvés/mozgás (*go, run away, jump, hit, shout; eat*)

A különböző testrészek angol megfelelőjének elsajátításához és gyakorlásához használható a *Head and shoulders* kezdetű dal, melyet eleinte lassan, majd egyre gyorsabban énekelhetünk. A szöveget suttoghatjuk (*whisper*) vagy kiabálhatjuk is (*shout*). A *Clap your hands*²⁰ kezdetű dalban a *hand* és a *feet* kapcsán különböző mozgásokkal találkozhatnak a gyermekek:

*Clap your hands, Clap your hands
Listen to the music, And clap your hands.*

*Roll your hands, Roll your hands
Listen to the music, And roll your hands.*

*Stamp your feet...
Jump up high...
Turn around...*

²⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=oUVxKIVOG-I>

A *1,2 buckle my shoes...* mondókával megszámolhatjuk az ujjainkat. A *Five little monkeys...*, az *I have got ten fingers* és a *Ten little Indians* szintén kapcsolható a számok elsajátításához. A tízről egyesével való visszaszámolásban segít a *There were ten in the bed* kezdetű dal. A *Pat your head and rub your tummy* kezdetű mondóka nehéz feladat elé állítja a gyerekeket: az egyik kezükkel a fejüket ütegetik finoman, míg a másik kezükkel a pocakjukat simogatják (Nemes 2019).

A ház részeinek, berendezési tárgyainak, valamint az ellentétpároknek a gyakorlására kiválóan alkalmas az *Our little house* mondóka (Nemes 2019), a szövegben a *house* szó mellett találkozunk a *window*, a *door* és a *roof* szavakkal. A ház mellett vagy előtt virágoskert is található, erről szól az *In my garden* kezdetű dal. A *This is my little house*²¹ mondóka szintén a ház részeihez (*door*, *window*, *floor*, *chimney*) kapcsolódik:

*This is my little house, this is the door.
The windows are shining and so is the floor.
Outside there is a chimney as tall as can be,
with smoke that goes curling up, come and see.*

A család témakörhöz a *Tommy thumb/Finger Family* és a *The farmer in the dell* című dalok énekelhetőek el, de ide kapcsolható a *Five little ducks* is (Nemes 2019).

Az étkezések témához köthető a *Let's have a picnic in the garden*, hiszen a szöveg kapcsán nagyon sokféle étel is ital szóba kerülhet. A terítés (*set the table*, *clean the table*) és az evőeszközök (*fork*, *knife*, *spoon*) angol megfelelői is gyakorolhatóak egy közös, játékos piknik keretében. A legtöbb konyhában megtalálható a teáskanna is (*I'm a little teapot*) és a kosár is (*basket*). A *Pat-a-cake* dalban a sütés fázisainak mozdulatai és szavai sajátíthatóak el (*pat it*, *prick it*, *mark it*, *put it in the oven*). A *Little Jack Horner* kezdetű dalban a szilváspitéről (*pie*) van szó, amit akár el is készíthetünk a gyermekekkel. A *This little piggy* kezdetű mondókában is szerepelnek ételek (*roast beef*), de a városban megtalálható helyek körét is bővíthetjük a szöveg segítségével.

A *Bananas* című mondókában a gyümölcsöket és a többes számot is gyakorolhatjuk, ismételhetjük (Nemes 2019). Az *Apple tree* kezdetű dal éneklése közben imitálhatjuk, hogyan nyújtózunk a fán lévő termésért (*way up high*), majd megrázzuk a fát (*shook that tree*), kézben tartjuk a gyümölcsöt (*down came*), végül elfogyasztjuk azt (*Mmm, that was good*).

²¹ <https://www.musicnotes.net/SONGS/01-THISIS.html>

A foglalkozásokhoz kapcsolódóan feltétlenül meg kell említenünk a gazdát (*Old MacDonald had a farm*), az orvost (*Five little monkeys*), a buszvezetőt (*The wheels on the bus...*) és a zenészt (*The music man*) is. A mozdonyvezető a *This is the choo-choo train*, a tengerész (*sailor*) a *What shall we do..?* kezdetű dalban bukkan fel. A favágó egyik eszköze lehet a kalapács (*Hammer, hammer* kezdetű mondóka). A vadon élő és az erdei állatok *Row, row, row your boat...*, *Five little monkeys* című dalban szerepelnek, míg a ház körüli állatok több mondókában is feltűnnek (pl. *The farmer in the dell*, *Old MacDonald had a farm*). Az állatok mozgását a *Frogs jump* mondókán keresztül ismertethetjük meg az óvodásokkal (lásd: *The ugly duckling*).

Játékok

Gerecz Gergely ötlettárában található játék továbbfejlesztéseként ajánljuk a következő játékot (Gerecz 2010). A **színekkel** dolgozó játék kapcsolható a külső világ tevékeny megismerése tevékenységéhez, ezért kezdeményezhetjük a szabadban is. Az előkészítés során különböző színű fonalakat helyezünk el a természetben, melyeket a gyermekeknek meg kell találniuk. A fonalakat tehetjük a földre, bokorra, alacsonyabb fákra – ezek eltérő pontszámot érnek (24. kép). Amikor a gyermekek begyűjtik a fonalakat, nemcsak a színekre kérdezhetünk rá, hanem a fonalak számára is (*How many strands do you have?, What colour are they?*). A játékot a csoport minden tagja egyszerre játszhatja. A taktilis érzékelés-észlelés fejlesztésére is alkalmas a következő feladat: só-liszt gyurmából készítünk fület, orrot, szájat, melyeket egy zárt dobozban helyezünk el (25. kép). A doboz oldalán két lyuk található, ahol a gyermekek betehetik a kezüket. Egy korongon érzékszervek szimbólumai láthatóak, pörgetés után meg kell nevezni az adott testrészt, majd megkeresni tapintás alapján a dobozban és kivenni. (*What's this? It's a nose. Let's touch the nose.*) (Friedl-Nussbaum 2006). A játékot egyszerre egy gyermek játszhatja. Játék közben a tapintás által fejleszhető a finommotorika is.

Az **érezkiszervek** szókincsének gyakorlása történhet mátrix segítségével is. A táblázat vízszintes tengelyén az érzékszervek találhatóak, függőleges tengelyén pedig különböző tárgyak. A gyermekeknek a bábút a megfelelő rubrikába kell helyezni (*I can see the sun, I can smell the flower. I can see the pencil.*). *I can see* – mondják a gyermekek, miközben a szemük nincs letakarva, majd azt mondják *I can't see*, miközben letakrják vagy becsukják a szemüket. A játék végén a *The sea is blue, the sky is too* kezdetű mondókát is elmondhatjuk.

A dobble játék mintájára készülő korongokon öt-öt **állat** képe található (25. kép). Egyszerre két korongot helyezünk a gyermekek elé, ám a tíz kép között csak egyetlen pár van (*Which animals are the same?*). Az nyer, aki a leggyorsabban mondja meg, hogy melyik két állat azonos (pl. *elephant, hedgehog, rabbit, fox, snake, giraffe, bear, lion, tiger*). A reakciókészség kiválóan fejleszthető a játékkal.

A **színek és a mozgás** összekapcsolására alkalmazható egy nagymozgásos játék is (26. kép). A talajon különböző színű, papírból készült lábnyomatokat helyezünk el. Mindegyikhez eltérő feladat tartozik. A citromsárgára lépve gyalogolni kell, a pirosra érve páros lábon ugrálni, kéken egy lábon szökdelni, a zöld színen pedig futni (*If it's yellow, then walk! If it's red, then bunny hop. If it's blue, then hop on one leg. If it's green, then run.*) stb.. A kijelölt területen a balesetveszély elkerülése érdekében legfeljebb két gyermek tartózkodhat.

A **szoba berendezési tárgyaihoz** kapcsolódó angol nyelvű szókincs elsajátításához használható egy ház papírmakettje. A papírból készült berendezési tárgyakat meg kell nevezni (pl. *bed, cupboard, table, carpet, chair*), ezt követően pedig el kell helyezni a megfelelő helyiségben (pl. *I will put this bed in the room. I put this chair in the kitchen. I put this chair behind the bed. The bed is in the bedroom.*). A feladat fejleszti a térérzékelést, a berendezések elhelyezéséhez szükség van az összes helyiség ismeretére.

Az **ételek** témakörben a játékhoz felhasználhatjuk az óvoda babakonyhájában megtalálható műanyagból vagy filcből készült ételeket (csokoládé, torta, csirkecomb, pizza stb.). A játék kezdetén különféle tárgyakat helyezünk az asztalra vagy a földre, majd arra kérjük a gyermekeket, hogy csukják be a szemüket és számoljanak ötig (*one, two, three, four, five*). Mire kinyitják a szemüket, valami eltűnik. Az óvodapedagógus kérdésére meg kell mondaniuk, hogy mi hiányzik (*What's missing? – the chocolate, the cake, the pizza*). A játékot a gyermekek egyszerre játszhatják (Friedl-Nussbaum 2006). A játék során fejleszthető a figyelem, valamint az emlékezet.

A **foglalkozásokat** két, papírból készült dobókocka segítségével is gyakorolhatjuk (28. kép). Az egyik kockán a foglalkozások képei, a másikon foglalkozáshoz tartozó eszközök láthatók. A gyermekek feladata, hogy megtalálják a foglalkozásokhoz kapcsolódó eszközöket, majd mondják el az összetartozó szavakat (pl. *farmer–chicken, fireman–fire truck, policeman–police car, singer–microphone, postman–mailbox, doctor–pill*). A kockákat egyszerre egy gyermek tudja forgatni, majd ha összetartozó elemeket talált, megnevezi azokat és továbbadja társának

5. Összegzés

Jelen munkánkban a mesék jelentőségét, a mesékben rejlő lehetőségeket kívántuk bemutatni az óvodai angol nyelvi tevékenységek során. Olyan meséket kívántunk bemutatni és feldolgozni, melyeket az óvodapedagógusoknak felhasználhatnak az angol nyelvi tevékenységek, foglalkozások tervezése során.

Az idegen nyelvű mesefeldolgozás során a négy kiválasztott történetből kettő olyan volt, melyet a gyermekek a magyar nyelvi környezetből ismerhetnek, ezáltal ismerősek a számukra a helyszínek, a szereplők és a történet (*The Ugly Duckling*, *Little Red Riding Hood*). A *The Lazy Bear* és a *The Snowman* mesének tudomásunk szerint nincs magyar nyelvű változata.

Az angol nyelvű tevékenységeket érdemes rugalmasan tervezni, és a gyermekek igényeihez alakítani. Ha a pedagógus úgy érzékeli, hogy a gyermekek hangulata több mozgást igényel, akkor iktasson be a tevékenységbe több mozgásos tevékenységet (*energizer activities*). Ha a gyermekek hangulata vagy a feladat úgy kívánja, érdemes olyan feladatot adni, ami lecsendesíti a gyerekeket pl. színezés vagy más önálló munka halk zenével a háttérben (*cooler activities*).

Az interakció az angol nyelvű tevékenységek fontos eleme, hiszen a gyermeknek megadja az idegen nyelvi kommunikáció élményét. Az angol nyelvű tevékenységek során az anyanyelv és a célnyelv használata közötti egyensúlyra kell törekedni. A pedagógus kérdezze a gyerekeket: pl. *What is it? What colour is it? Do you like it? What are you doing?* stb.

Az angol nyelvű tevékenységek során valós élethelyzetekre gondolva érdemes gyakorolni a *Can I have (an apple)? Could you give me (an orange)?* vagy az *I would like (a book)/ I would like to buy (a cat)* szerkezetek. A későbbiekben a gyermekek egymástól is kérdezhetnek. Az interakció során fejlődik a spontán beszéd készsége és a beszédértése is.

A nyelvtanulás kritikus pontja a hibajavítás, ami gyermek nyelvtanulók kapcsán különösen érzékeny terület. A hibákat javítani kell, de csak olyan módon és mértékben, hogy a gyermek kedvét ne vegye el angol nyelvű tevékenységektől. Azt is szokták mondani, hogy a tanulásban nincsen hiba, csak visszajelzést ad a tanár (*There is no failure, only feedback.*). Az angol nyelvű tevékenységek megfelelő figyelmet és sikerélményt kell biztosítani a gyermekeknek, elengedhetetlen az elfogadás és a pozitív megerősítés, a sok dicséret, pl. *Well done! Great! Good job!*

Elengedhetetlen az angol nyelvű tevékenységeket vezető pedagógus számára a magas szintű idegennyelv-tudás, valamint a jó felkészültség. Amennyiben a pedagógus személyiségjegyeit vesszük figyelembe, releváns a humorérzék, az őszinteség, a nyelvtanítás élvezete, valamint a segítőkészség. Mindezek mellett a jó pedagógus kreatív, gyakran dicsér és bátorít, nem utolsó sorban türelmes magatartásával, megfelelő légkör megteremtésével próbálja elérni a tanulás megfelelő hatékonyságát (Karacsné 2004). A pedagógusi munkában a személyes és a szakmai tulajdonságok is szerepet kapnak: a pedagógus játszik a hangjával, rugalmas, motivál, képes fenntartani a figyelmet, jellemző rá önfejlesztés, munkához való hozzáállás és az önreflexió. Az is megemlítenő, hogy a pedagógus kiejtése, szókinccse, nyelvtana a csoport szintjéhez igazodik.

A nyelvtanításban, főleg fiatal nyelvtanulók esetén, lényeges a megfelelő technikák, a kellékek/eszközök és segédanyagok kiválasztása. A szövegek feldolgozása mellett saját készítésű játékokat mutattunk be, melyek segítik a mese tartalmának megértését a gyermekek számára. A játékok készítése során törekedtünk az esztétikumra valamint arra, hogy az ábrák, képek könnyen értelmezhetőek és jól láthatóak legyenek. Az érdekes, színes játékok az óvodások motivációját fenntartják az angol nyelvi tevékenység során. A mesékhez tervékenységtervezeteket is készítettünk (9. fejezet), hogy a tevékenységek tervezését megkönnyítsük, ötleteket adjunk a napi munkához.

A tervezéskor építhetünk az előző angol nyelvű tevékenységek során elsajátított mondókákra, dalokra. A gyermekek szeretik a ritmikus, ismétlődő szövegeket, azok ismerete biztonságot és élményt nyújt számukra. Munkánk során támaszkodhatunk a magyar nyelven már ismert mesékre is, így az angol foglalkozások, tevékenységek felépítése, tartalma illeszkedhet a magyar nyelvi mesetevékenységekhez.

Úgy véljük, az angol nyelvi tevékenységek során a mesék komplex élményt nyújtanak a gyermekek számára. A mesebemutatók során különféle területeket vonhatunk be, például a mozgást, a rajzolást, a festést, a mintázást, a kézimunkát, valamint a külső világ megismerése tevékenységet matematikai képességekkel kiegészítve. Az angol nyelvű ismereteket bővíthetjük és színesíthetjük mondókákkal és énekes dalokkal is.

Az angol nyelvű tevékenységek során törekedjünk minél több érzékszervet bevonni. A látás és a hallás mellett legyenek olyan feladatok, amikor a gyerekek tapasztalataira van szükség (pl. *magic bag, magic basket - Put your hand in*

and you can choose one). Ha van rá lehetőség, kóstoljanak meg, szagoljanak meg ételeket, gyümölcsöket.

Végezetül úgy gondoljuk, hogy az óvodai angol nyelvű mese- és játékelmények szélesítik a gyermekek látókörét, bővítik meglévő képességeiket, ha mindez a gyermek életkorának megfelelően, játékos formában történik. Reméljük, az elkészített játékeszközök, valamint vázlatok ezen tevékenységekhez nyújtanak hasznos ötleteket, a minél változatosabb és érdekesebb angol nyelvű tevékenységek megvalósításához.

6. Mellékletek

1. Eric Carle: The Very Hungry Caterpillar²²

In the light of the moon a little egg lay on a leaf. One Sunday morning the warm sun came up and POP, out of the egg came a tiny, very hungry caterpillar. He started looking for some food. On Monday he ate through one apple. But he was still hungry.

On Tuesday he ate through two pears, but he was still hungry.

On Wednesday he ate through three plums, but he was still hungry.

On Thursday he ate through four strawberries, but he was still hungry.

On Friday he ate through five oranges, but he was still hungry.

On Saturday he ate through one piece of chocolate cake, One ice-cream cone, One pickle, One slice of Swiss cheese, One slice of salami, one lollipop, One piece of cherry pie, One sausage, One cupcake, And one slice of watermelon. That night he had a stomachache!

The next day was Sunday again. The caterpillar ate through one nice leaf, and after that he felt better. Now he wasn't hungry anymore — and he wasn't a little caterpillar anymore. He was a BIG, FAT caterpillar. He built a small house, Called a cocoon, around himself. He stayed inside for more than two weeks. Then he nibbled a hole in the cocoon, pushed his way out and... He became a beautiful butterfly!

²² https://www.slideshare.net/juliethgil77/theveryhungrycaterpillar12249944503258029?next_slideshow=1

2. *Clement Clarke Moore: A Visit from St. Nicholas ('Twas the night before Christmas)*²³

'Twas the night before Christmas, when all through the house
Not a creature was stirring, not even a mouse;
The stockings were hung by the chimney with care,
In hopes that St. Nicholas soon would be there;
The children were nestled all snug in their beds;
While visions of sugar-plums danced in their heads;
And mamma in her 'kerchief, and I in my cap,
Had just settled our brains for a long winter's nap,
When out on the lawn there arose such a clatter,
I sprang from my bed to see what was the matter.
Away to the window I flew like a flash,
Tore open the shutters and threw up the sash.
The moon on the breast of the new-fallen snow,
Gave a lustre of midday to objects below,
When what to my wondering eyes did appear,
But a miniature sleigh and eight tiny rein-deer,
With a little old driver so lively and quick,
I knew in a moment he must be St. Nick.
More rapid than eagles his coursers they came,
And he whistled, and shouted, and called them by name:
"Now, Dasher! now, Dancer! now Prancer and Vixen!
On, Comet! on, Cupid! on, Donner and Blitzen!
To the top of the porch! to the top of the wall!
Now dash away! dash away! dash away all!"
As leaves that before the wild hurricane fly,
When they meet with an obstacle, mount to the sky;
So up to the housetop the coursers they flew
With the sleigh full of toys, and St. Nicholas too—
And then, in a twinkling, I heard on the roof
The prancing and pawing of each little hoof.
As I drew in my head, and was turning around,
Down the chimney St. Nicholas came with a bound.

²³ <https://www.poetryfoundation.org/poems/43171/a-visit-from-st-nicholas>

He was dressed all in fur, from his head to his foot,
And his clothes were all tarnished with ashes and soot;
A bundle of toys he had flung on his back,
And he looked like a pedler just opening his pack.
His eyes—how they twinkled! his dimples, how merry!
His cheeks were like roses, his nose like a cherry!
His droll little mouth was drawn up like a bow,
And the beard on his chin was as white as the snow;
The stump of a pipe he held tight in his teeth,
And the smoke, it encircled his head like a wreath;
He had a broad face and a little round belly
That shook when he laughed, like a bowl full of jelly.
He was chubby and plump, a right jolly old elf,
And I laughed when I saw him, in spite of myself;
A wink of his eye and a twist of his head
Soon gave me to know I had nothing to dread;
He spoke not a word, but went straight to his work,
And filled all the stockings; then turned with a jerk,
And laying his finger aside of his nose,
And giving a nod, up the chimney he rose;
He sprang to his sleigh, to his team gave a whistle,
And away they all flew like the down of a thistle.
But I heard him exclaim, ere he drove out of sight—
“Happy Christmas to all, and to all a good night!”

3. *The Elves and the Shoemaker*

The shoemaker and his wife have no money. The shoemaker is in his shop.
He has some leather. He cuts out some shoes.
The shoemaker says, I want to go to bed. I can make the shoes in the morning.
In the morning the shoemaker sees some shoes in his shop.
Did you make the shoes? he says.
No, says his wife.
The shoemaker sells the shoes. He has some money for more leather.
I can make some more shoes, he says.
The shoemaker cuts out some more shoes. He and his wife go to bed.
In the morning the shoemaker comes into his shop to make the shoes.
Look, says the shoemaker. did you make the shoes?
No, says his wife.
The shoemaker sells the shoes. He has some money for more leather.
The shoemaker says, I want to see who makes the shoes for us. We can hide
and see who comes.
He cuts out some shoes.
He and his wife hide. They look to see who comes.
Some elves come into the shop. The elves work and the shoemaker and his
wife look.
The elves make the shoes.
The elves go home. The shoemaker and his wife come out to see the shoes.
The shoemaker says, The elves help us. They make shoes for us. I want to help
the elves.
They make some clothes and shoes for the elves. They work and work.
Here are the clothes and the shoes.
The shoemaker and his wife hide.
The elves come into the shop.
Look, they say. Here are some clothes for us.
The elves like the clothes. They have fun in the shop.
The elves go home. They are happy. The shoemaker and his wife have a lot of
money and they are happy.

4. Goldilocks and the Three Bears²⁴

Once upon a time there was a little girl. Her name was Goldilocks. She had golden hair.

One day Goldilocks was walking in the forest. She saw a house and knocked on the door. She went inside. Nobody was there.

Goldilocks saw three bowls on the table. She was hungry.

“This porridge is too hot! This porridge is too cold! This porridge is just right!” Goldilocks ate all the porridge.

Goldilocks was tired now. “This chair is too big! This chair is too big, too! This chair is just right!” But the chair broke.

Goldilocks was very tired. She went upstairs. “This bed is too hard! This bed is too soft! This bed is just right!”

Soon, the bears came home. “Someone’s been eating my porridge!” said Daddy bear.

“Someone’s been eating my porridge!” said Mummy bear.

“Someone’s been eating my porridge - and it’s all gone!” said Baby bear.

“Someone’s been sitting on my chair!” said Daddy bear.

“Someone’s been sitting on my chair!” said Mummy bear.

“Someone’s been sitting on my chair - and it’s broken!” said Baby bear.

“Someone’s been sleeping in my bed!” said Daddy bear.

“Someone’s been sleeping in my bed!” said Mummy bear.

“Someone’s been sleeping in my bed - and she’s still there!” said Baby bear.

Goldilocks woke up and saw the three bears. “Help!” She ran downstairs and into the forest. She never came back again.

²⁴ https://learnenglishkids.britishcouncil.org/sites/kids/files/attachment/stories-goldilocks-and-the-three-bears-transcript_2012_07_13_0.pdf

5. *The Story of the Three Little Pigs*²⁵

Once upon a time there was an old Sow with three little Pigs, and as she had not enough to keep them, she sent them out to seek their fortune.

The first that went off met a Man with a bundle of straw, and said to him, "Please, Man, give me that straw to build me a house"; which the Man did, and the little Pig built a house with it. Presently came along a Wolf, and knocked at the door, and said, "Little Pig, little Pig, let me come in."

To which the Pig answered, "No, no, by the hair of my chinny chin chin."

"Then I'll huff and I'll puff, and I'll blow your house in!" said the Wolf. So he huffed and he puffed, and he blew his house in, and ate up the little Pig.

The second Pig met a Man with a bundle of furze, and said, "Please, Man, give me that furze to build a house"; which the Man did, and the Pig built his house.

Then along came the Wolf and said, "Little Pig, little Pig, let me come in."

"No, no, by the hair of my chinny chin chin."

"Then I'll puff and I'll huff, and I'll blow your house in!" So he huffed and he puffed, and he puffed and he huffed, and at last he blew the house down, and ate up the second little Pig.

The third little Pig met a Man with a load of bricks, and said, "Please, Man, give me those bricks to build a house with"; so the Man gave him the bricks, and he built his house with them. So the Wolf came, as he did to the other little Pigs, and said, "Little Pig, little Pig, let me come in."

"No, no, by the hair of my chinny chin chin."

"Then I'll huff and I'll puff, and I'll blow your house in."

Well, he huffed and he puffed, and he huffed and he puffed, and he puffed and he huffed; but he could not get the house down. When he found that he could not, with all his huffing and puffing, blow the house down, he said, "Little Pig, I know where there is a nice field of turnips."

"Where?" said the little Pig.

"Oh, in Mr. Smith's home-field; and if you will be ready tomorrow morning, I will call for you, and we will go together and get some for dinner."

²⁵ <http://genkienglish.net/3littlepigs.htm>

"Very well," said the little Pig, "I will be ready. What time do you mean to go?"

"Oh, at six o'clock."

Well, the little Pig got up at five, and got the turnips and was home again before six. When the Wolf came he said, "Little Pig, are you ready?"

"Ready!" said the little Pig, "I have been and come back again, and got a nice pot-full for dinner."

The Wolf felt very angry at this, but thought that he would be up to the little Pig somehow or other; so he said, "Little Pig, I know where there is a nice apple-tree."

"Where?" said the Pig.

"Down at Merry-garden," replied the Wolf; "and if you will not deceive me I will come for you, at five o'clock tomorrow, and we will go together and get some apples."

Well, the little Pig woke at four the next morning, and bustled up, and went off for the apples, hoping to get back before the Wolf came; but he had farther to go, and had to climb the tree, so that just as he was coming down from it, he saw the Wolf coming, which, as you may suppose, frightened him very much. When the Wolf came up he said, "Little Pig, what! are you here before me? Are they nice apples?"

"Yes, very," said the little Pig; "I will throw you down one." And he threw it so far that, while the Wolf was gone to pick it up, the little Pig jumped down and ran home.

The next day the Wolf came again, and said to the little Pig, "Little Pig, there is a Fair in the Town this afternoon: will you go?"

"Oh, yes," said the Pig, "I will go; what time shall you be ready?"

"At three," said the Wolf.

So the little Pig went off before the time, as usual, and got to the Fair, and bought a butter churn, and was on his way home with it when he saw the Wolf coming. Then he could not tell what to do. So he got into the churn to hide, and in doing so turned it round, and it began to roll, and rolled down the hill with the Pig inside it, which frightened the Wolf so much that he ran home without going to the Fair.

He went to the little Pig's house, and told him how frightened he had been by a great round thing which came down the hill past him.

Then the little Pig said, "Hah! I frightened you, did I? I had been to the Fair and bought a butter churn, and when I saw you I got into it, and rolled down the hill."

Then the Wolf was very angry indeed, and declared he would eat up the little Pig, and that he would get down the chimney after him.

When the little Pig saw what he was about, he hung on the pot full of water, and made up a blazing fire, and, just as the Wolf was coming down, took off the cover of the pot, and in fell the Wolf. And the little Pig put on the cover again in an instant, boiled him up, and ate him for supper, and lived happy ever after.

6. *The Princess and the Pea*²⁶

Once upon a time there was a prince who wanted to marry a princess; but she would have to be a real princess. He travelled all over the world to find one, but nowhere could he get what he wanted. There were princesses enough, but it was difficult to find out whether they were real ones. There was always something about them that was not as it should be. So he came home again and was sad, for he would have liked very much to have a real princess.

One evening a terrible storm came on; there was thunder and lightning, and the rain poured down in torrents. Suddenly a knocking was heard at the city gate, and the old king went to open it.

It was a princess standing out there in front of the gate. But, good gracious! what a sight the rain and the wind had made her look. The water ran down from her hair and clothes; it ran down into the toes of her shoes and out again at the heels. And yet she said that she was a real princess.

Well, we'll soon find that out, thought the old queen. But she said nothing, went into the bed-room, took all the bedding off the bedstead, and laid a pea on the bottom; then she took twenty mattresses and laid them on the pea, and then twenty eider-down beds on top of the mattresses.

On this the princess had to lie all night. In the morning she was asked how she had slept.

"Oh, very badly!" said she. "I have scarcely closed my eyes all night. Heaven only knows what was in the bed, but I was lying on something hard, so that I am black and blue all over my body. It's horrible!"

Now they knew that she was a real princess because she had felt the pea right through the twenty mattresses and the twenty eider-down beds.

Nobody but a real princess could be as sensitive as that.

So the prince took her for his wife, for now he knew that he had a real princess; and the pea was put in the museum, where it may still be seen, if no one has stolen it. There, that is a true story.

²⁶http://www.eastoftheweb.com/cgibin/read_db.pl?search_field=author_id&search_for=HansChristianAndersen&o

7. A kötetben feldolgozott meseszövegek²⁷

1. *The Ugly Duckling*

		LearnEnglish Kids
The ugly duckling	Story Time	
<p>Mummy Duck lived on a farm. In her nest, she had five little eggs and one big egg. One day, the five little eggs started to crack. Tap, tap, tap! Five pretty, yellow baby ducklings came out.</p>		
<p>Then the big egg started to crack. Bang, bang, bang! One big, ugly duckling came out. 'That's strange,' thought Mummy Duck.</p>		
<p>Nobody wanted to play with him. 'Go away,' said his brothers and sisters. 'You're ugly!'</p>		
<p>The ugly duckling was sad. So he went to find some new friends.</p>		
<p>'Go away!' said the pig.</p>		
<p>'Go away!' said the sheep.</p>		
<p>'Go away!' said the cow.</p>		
<p>'Go away!' said the horse.</p>		
<p>No one wanted to be his friend. It started to get cold. It started to snow! The ugly duckling found an empty barn and lived there. He was cold, sad and alone.</p>		
<p>Then spring came. The ugly duckling left the barn and went back to the pond. He was very thirsty and put his beak into the water. He saw a beautiful, white bird! 'Wow!' he said. 'Who's that?'</p>		
<p>'It's you,' said another beautiful, white bird.</p>		
<p>'Me? But I'm an ugly duckling.'</p>		
<p>'Not any more. You're a beautiful swan, like me. Do you want to be my friend?'</p>		
<p>'Yes,' he smiled.</p>		
<p>All the other animals watched as the two swans flew away, friends forever.</p>		
<p>Listen to this story https://learnenglishkids.britishcouncil.org/en/short-stories/the-ugly-duckling</p>		
<p>www.britishcouncil.org/learnenglishkids</p>		
<p><small>© The British Council, 2016 The United Kingdom's international organisation for educational opportunities and cultural relations. We are registered in England as a charity.</small></p>		

²⁷ www.britishcouncil.org

2. *The Lazy Bear*

LearnEnglish Kids

The lazy bear

It's spring in the forest. The snow has gone, leaves are growing and the animals are waking up.

Bruno the bear is still asleep. He doesn't know that it's spring.

"Listen! Bruno is snoring!"

Now it's summer. It's warm and the animals are having lots of fun. But where's Bruno?

Bruno is still asleep. He doesn't know that it's summer.

Now it's autumn. The leaves are turning red, yellow and orange.

The animals are getting ready for winter. But where's Bruno?

Bruno is still asleep. He doesn't know that it's autumn.

Now it's winter. You can't see the animals. They're all asleep in their warm homes. But where's Bruno?

"What a nice, long sleep. Snow! It's winter! I'm all alone."

It's spring again. The animals are very happy. They're having a party. But where's Bruno?

"Bruno!"

Bruno is awake at last. Now he knows that it's spring.

Story

Listen to this story <http://learnenglishkids.britishcouncil.org/en/short-stories/the-lazy-bear>

Contributed by © Sue Clarke

www.britishcouncil.org/learnenglishkids

© The British Council, 2012 The United Kingdom's international organisation for educational opportunities and cultural relations. We are registered in England as a charity.

3. *The Snowman***The snowman**

It was nearly Christmas. Katie woke up and found that the world was white and magical.
"Snow!" she shouted, "Snow for Christmas!"

She ran outside and danced in the snow.

Her brother Eddie came out too. They made a big round snowball and a small one. They put them together and made a huge snowman.

On Christmas Eve they looked at the snowman. He waved at them. He was alive!

"Hello," he said. "It's Christmas. Would you like a present?"
"Yes please!" they said.

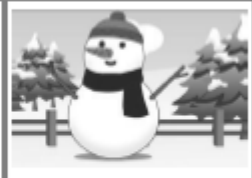
The snowman waved his arms. Silver crystal snowflakes filled the sky. It was so beautiful.

"We must give you a present too," said Katie.
They gave the snowman a carrot for a nose, a scarf for his neck, and a hat for his head.

"Happy Christmas!" they said.

The snow stopped and the sun came out. The snowman started to melt.

"Goodbye" he said. "Build me again next year!"

Story

Listen to this story <http://learnenglishkids.britishcouncil.org/en/short-stories/the-snowman>

Contributed by © Sue Clarke

4. *Little Red Riding Hood*

LearnEnglish Kids

Little Red Riding Hood

Little Red Riding Hood lived in a wood with her mother. One day Little Red Riding Hood went to visit her granny. She had a nice cake in her basket.

On her way Little Red Riding Hood met a wolf. "Hello!" said the wolf. "Where are you going?"
"I'm going to see my grandmother. She lives in a house behind those trees."

The wolf ran to Granny's house and ate Granny up. He got into Granny's bed. A little later, Little Red Riding Hood reached the house. She looked at the wolf.

"Granny, what big eyes you have!"
"All the better to see you with!" said the wolf.

"Granny, what big ears you have!"
"All the better to hear you with!" said the wolf.

"Granny, what a big nose you have!"
"All the better to smell you with!" said the wolf.

"Granny, what big teeth you have!"
"All the better to eat you with!" shouted the wolf.

A woodcutter was in the wood. He heard a loud scream and ran to the house.

The woodcutter hit the wolf over the head. The wolf opened his mouth wide and shouted and Granny jumped out.

The wolf ran away and Little Red Riding Hood never saw the wolf again.

Story

Listen to this story <http://learnenglishkids.britishcouncil.org/en/short-stories/little-red-riding-hood>

Contributed by © Traditional story adapted by Cambridge English Online

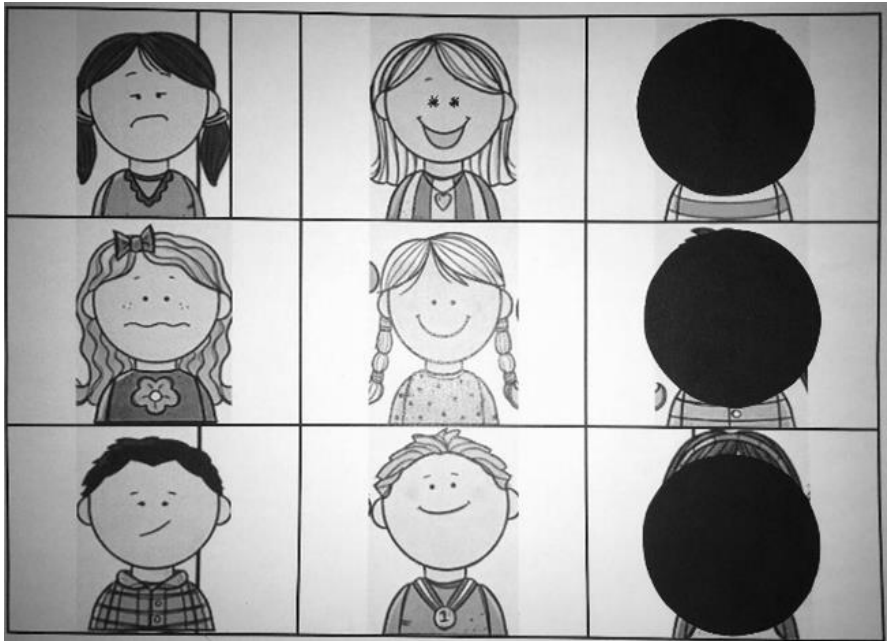
www.britishcouncil.org/learnenglishkids

© The British Council, 2012 The United Kingdom's international organisation for educational opportunities and cultural relations. We are registered in England as a charity.

8. Galéria

A képeken szereplő játékeszközöket Bernáth Anikó készítette és fényképezte 2018-ban. A fényképek a nyíregyházi Tündérbkert Keleti Óvoda Margaréta Tagintézményében 2018 tavaszán készültek.

1. kép BINGO

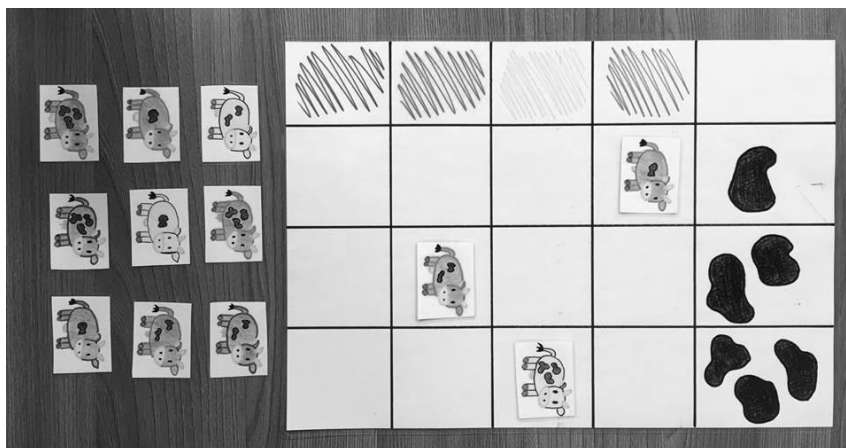
2. kép A négy évszakot ábrázoló fa

3. kép *Flying, flying játék*

4. kép *Mátrix színekkel és számokkal*

5. kép Helyezd el a tárgyak képeit színének megfelelően!

6. kép Törpék és óriások tánca

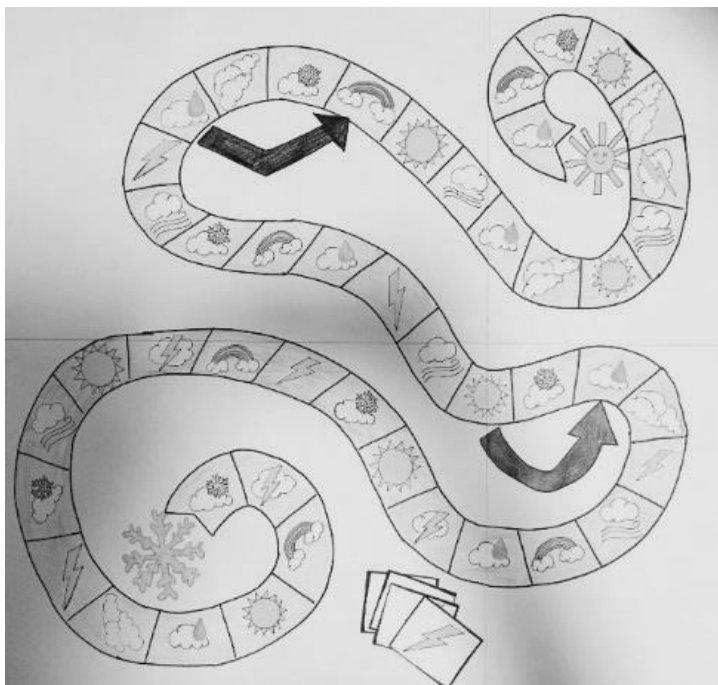
7. kép *Keressd az állat másik felét!*

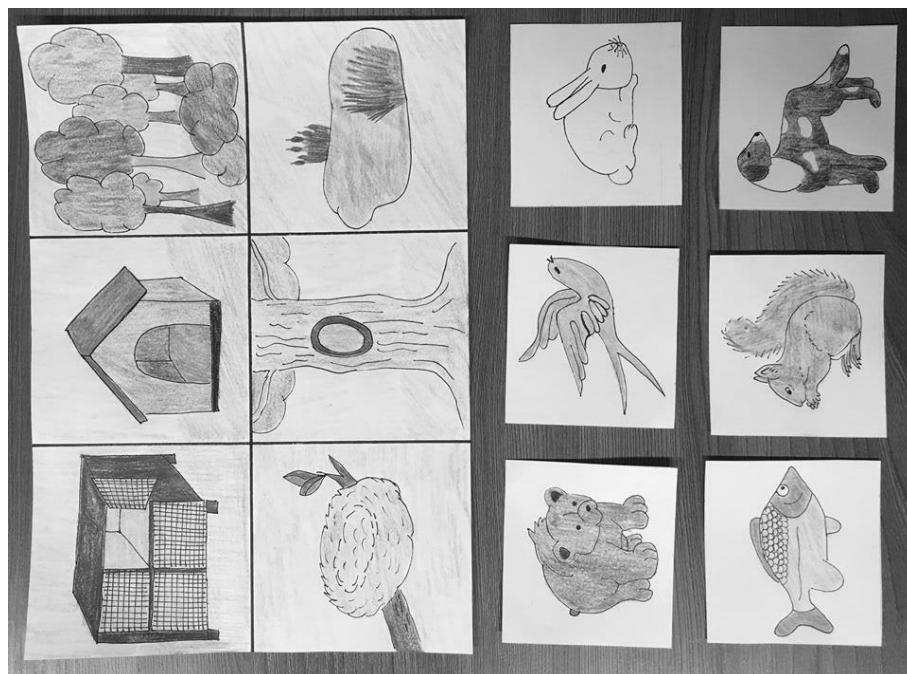
8. kép *Az állatok mozgásának utánzása*

9. kép Társasjáték az időjárási elemekkel

10. kép Az állatok lakhelye

11. kép Memórijáték a big-little ellentétpár érzékeltesére

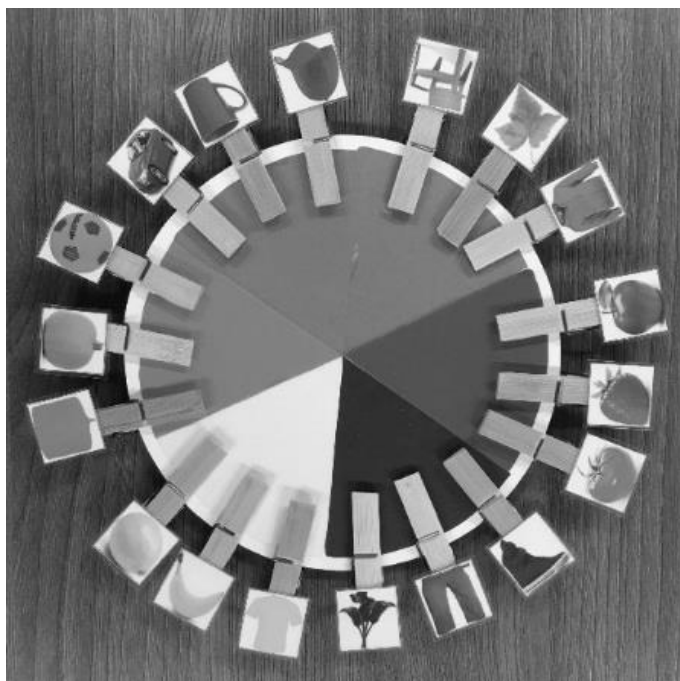
12. kép Ready-steady-go játék (Fotó: Verebné Nemes Zita)

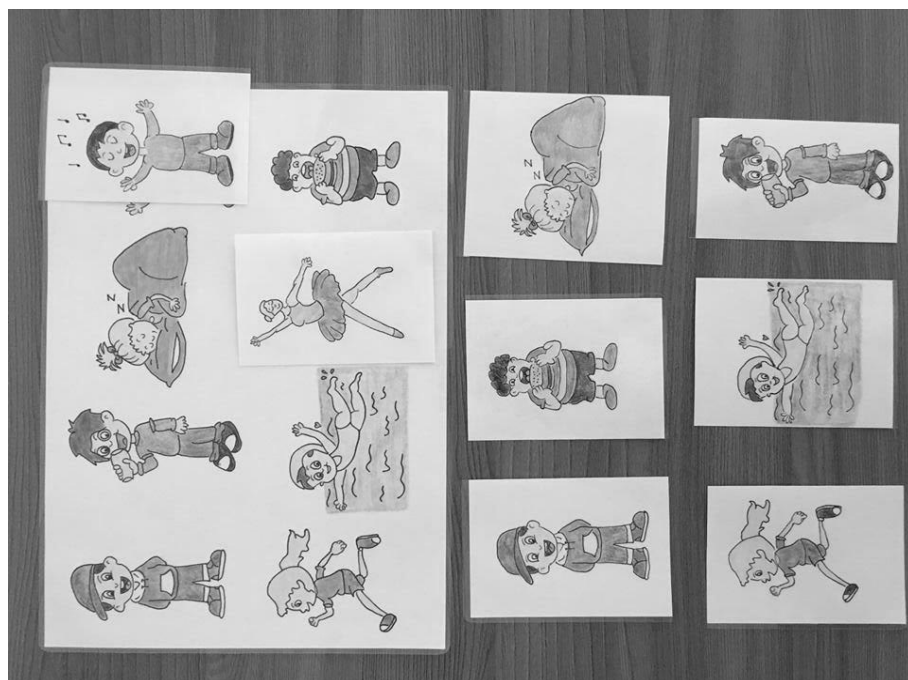

13. kép *Érzelmek párban*

14. kép *Színkör tárgyakkal*

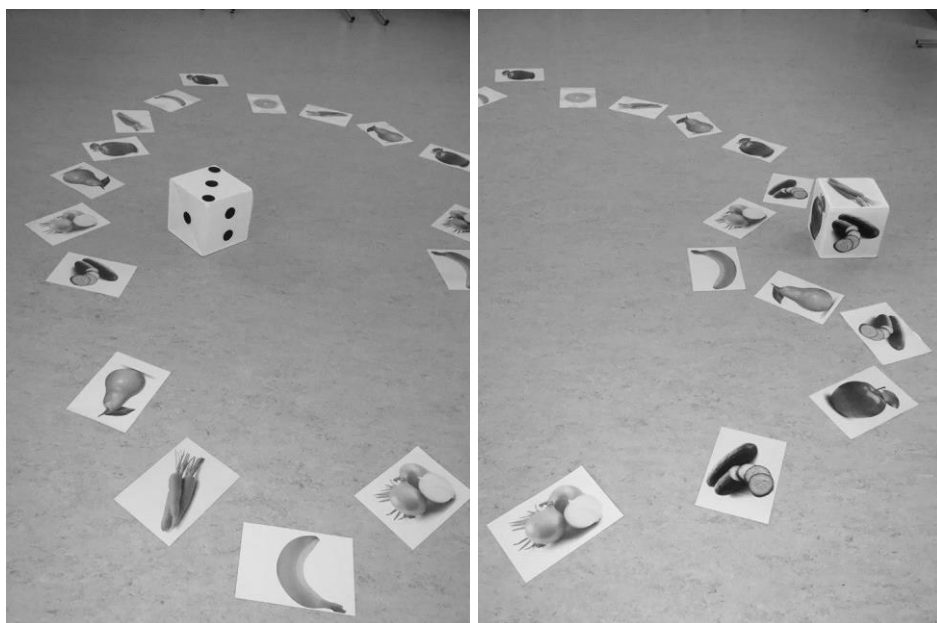

15. kép Touch ...! játék*16. kép Keresd a párját!*

17. kép Óriás memóriajáték a testrészekkel

18. kép Óriás társasjáték zöldségekkel, gyümölcsökkel

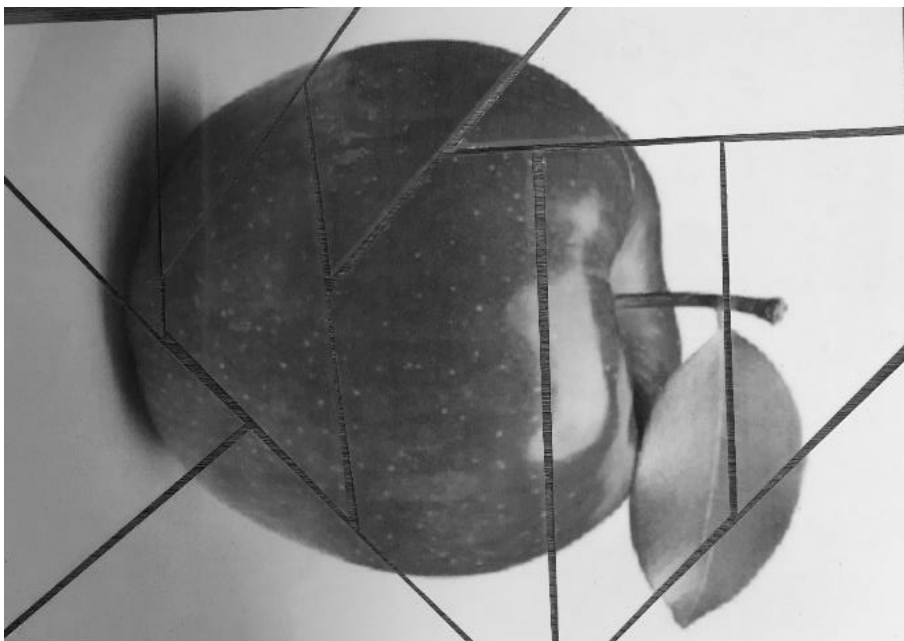
19. kép Apple-cherry-grapes játék

20. kép Keress ugyanolyan zöldséget, gyümölcsöt!

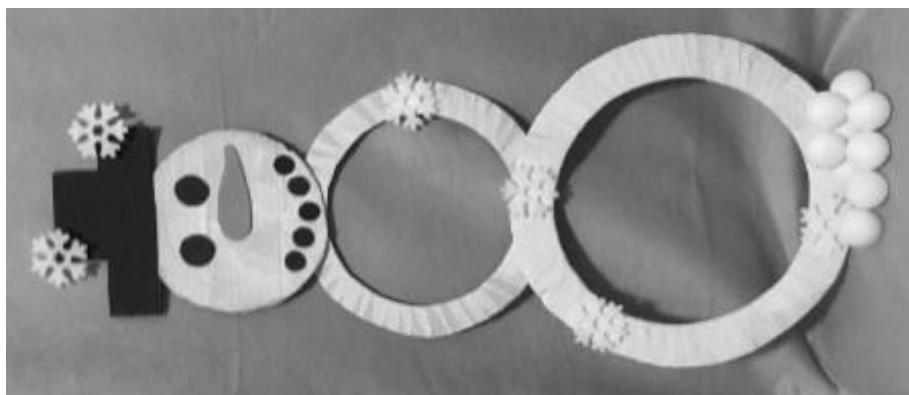
21. kép *Alma puzzle*

22. kép *Öltözködj a képnek megfelelően*

23. kép Hóember (célbadobásos játék)

24. kép Tapintsd ki a testrészt!

25. kép Melyik állat egyezik?

26. kép Mozgás a színeknek megfelelően

27. kép Foglalkozások és a hozzá tartozó eszközök

9. Tevékenységtervek

9.1. English activity plan 1. – The Ugly Duckling

Age group: 3-4 year-old children

Activity: exploring the outdoor environment, maths, music, a rhyming tale

Topic: animals

Songs revised: *Five little monkeys...*, *Number one*

New song: *Old Mac Donald*

Time: 30-35 minutes

Method: presentation, illustration, practice, evaluation, checking

Materials used: game with with cows, animals puzzle with spatula, CD player and CD with animal sounds/smart phone, pictures of animals

<p>Introduction</p> <p>Motivation</p> <p>I put touchy-feely books with animals on the desk</p> <p>Puppetry with animal bag puppets</p> <p>I invite children to say together the well-known rhyme. Do you remember?</p> <p><u>Rhyme: Number one</u></p> <p><i>Number one, touch your tongue.</i> <i>Number two, now say boo.</i> <i>Number three, touch your knee.</i> <i>Number four, point to the door.</i> <i>Number five, pretend to dive.</i> <i>Number six, wiggle your hips</i> <i>Number seven, jump up to heaven.</i> <i>Number eight, stand up straight.</i> <i>Number nine, touch your spine.</i> <i>Number ten, do it again.</i></p> <p>Procedure</p> <p>Warming up: <u>Matrix game with cows</u></p>	<p>This step is really important before the activity.</p> <p>Arousing children's attention and motivation helps to improve active participation and maintain their motivation.</p> <p>I welcome and involve them as it's really important.</p> <p>We stand in a circle on the carpet. We show the numbers on our fingers, and then do the movements.</p> <p>I monitor the exact movements and the text and praise them one by one and together as well.</p> <p>I match this game to the topic. My goal is to make them feel closer to the tale.</p> <p>I check the exact activity and praise them individually.</p>
--	---

<p>Game description: Every child pulls one card from the basket. I put the matrix in front of them, and they have to decide where they have to put their pictures. They have to see the colour of the cow, and the patch numbers.</p> <p>Do you remember the song about the monkeys? Lets sing it!</p> <p><u>Singing: Five little monkeys...</u></p> <p><i>Five little monkeys, jumping on the bed, One fell down and bumped his head. The mama called the doctor and the doctor said, "No more monkeys jumping on the bed!"</i></p> <p>repeat with</p> <p><i>Four little monkeys jumping on the bed... Three little monkeys jumping on the bed... Two little monkeys jumping on the bed...</i></p> <p><i>One little monkey jumping on the bed, She fell down and bumped her head. Mama called the doctor and the doctor said, "Put those monkeys right to bed!"</i></p> <p><u>Sounds of the animals game</u></p> <p>Talking about animal sounds and practice them:</p> <ul style="list-style-type: none"> • moo (cow) • oink (pig) • quack (duck) • tweet (bird) • woof (dog) • meow (cat) • baa (sheep) <p>I turn on the CD player/smart phone with animals sounds. When they</p>	<p>Materials: matrix game with cows</p> <p>I build on their previous experiences.</p> <p>With this song children practise counting, the animal-related words (monkey) and their movements.</p> <p>It is a moving song, children enjoy it when they are singing.</p> <p>This song improves their memory; big movements with arms and legs.</p> <p>Materials: no material is needed</p> <p>This game develops children's hearing and spatial perception.</p> <p>I praise them individually and together as well.</p> <p>Materials: pictures of the animals, CD player and CD consisting of animal sounds/smart phone</p> <p>I show this tale using flat puppets to enhance the experience.</p>
--	--

<p>recognize a sound, they have to find the picture of that animal in the room and walk there.</p> <p>The ugly duckling (new tale)</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>“Go away! said his brothers and sisters. You’re ugly!...”</i> • <i>“Go away! said the pig.”</i> • <i>“Go away! said the sheep.”</i> • <i>“Go away! said the cow.”</i> • <i>“Go away! said the horse...”</i> • <i>“...It’s you-said another beautiful, white bird.”</i> • <i>“Me? But I’m an ugly duckling.”</i> <p><u>Listening to music and singing</u> Now make a circle! Do you remember old MacDonald and his animals? Let’s sing it together! <i>Old Mac Donald had a farm...</i></p>	<p>The structure of the tale is simple, so it’s good for the children’s age and ability. The theme fits into the topic.</p> <p>I tell the tale with the help of puppets. Materials: background with barn, pound, puppets (Mummy duck, five eggs, yellow ducklings, pig, sheep, cow, horse and swan) During the conversation, I use a variety of gestures, and metacommunication and different pitch of voice. The end of the tale fills the children with a joyful and positive attitude.</p> <p>With this music my goal is to broaden their music experience.</p>
<p>Ending</p> <p><i>Well done, you’ve been very smart today. It’s time to say good bye. Goodbye children.</i></p>	<p>Giving positive feedback to the children. Praising and saying goodbye to the children is very important.</p>

9.2. English activity plan 2. – The Lazy Bear**Age group:** 4-5-year-old children**Activity:** exploring the outdoor environment, music, tale**Topic:** seasons, animals, colours**Rhyme repetition:** Wake up toes...**Song repetiton:** Look outside**Time:** 30-35 minutes**Method:** presentation, illustration, practice, evaluation, checking**Materials used:** animals puzzle, empty four-season tree with pictures, CD player and CD/smart phone, coloured papers, bag puppets (bear, squirrel, rabbit)

<p>Intruduction Motivation</p> <ul style="list-style-type: none"> • I put the empty four-season tree on the wall • Puppetry with animal bag puppets • I take clothes into the group room <p>I invite children to sing together the well-known songs. Do you remember?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Singing: <i>Rain, rain go away ...</i>, <i>Incy-wincy spider</i> <p><u>Four-season tree</u></p> <p>Game description: I put an empty tree on the wall with different coloured papers (pink - spring, yellow - summer, brown and orange - autumn, blue winter). Children pull one picture (flower, leaf, snowflake, pear etc.) from the basket. They have to say what's in their hand and put it in the appropriate place (spring - flower, summer - pear, autumn - leaf, winter - snowflake)</p>	<p>This step is really important before the activity.</p> <p>Arousing children's attention and motivation helps to improve active participation and maintain their motivation.</p> <p>I welcome and involve them, it's really important.</p> <p>We stand in a circle on the carpet.</p> <p>Children know this song, so it comforts them. This song will activate them as they can move, practise seasons and weather elements.</p> <p>I check the exact movements and text, and praise them individually and together as well.</p>
---	--

<p>Do you remember the song with body parts? Lets sing it!</p> <p><u>Wake up toes...</u></p> <p><i>Wake up toes, wake up toes!</i> <i>Wake up toes and wiggle, wiggle, wiggle!</i> <i>Wake up toes, wake up toes!</i> <i>Wake and wiggle in the morning!</i></p> <p><i>Wake up feet, wake up feet!</i> <i>Wake up feet and wiggle, wiggle, wiggle!</i> <i>Wake up feet, wake up feet!</i> <i>Wake and wiggle in the morning!</i></p> <p><i>Wake up hands, wake up hands!</i> <i>Wake up hands and wiggle, wiggle, wiggle!</i> <i>Wake up hands, wake up hands!</i> <i>Wake and wiggle in the morning!</i></p> <p><u>Puzzle with cut-in-half animals</u></p> <p>I mix the halves up and put them into the basket. I choose those animals which live in the forest (e.g. squirrel, owl, deer, bear, fox, rabbit and hedgehog). Children have to find the correct pairs. Then say what they see in the picture.</p> <p><u>Singing: Colours</u></p> <p><i>Red and yellow, blue and green, Blue and green, blue and green. Red and yellow, blue and green, black and white and brown.</i></p> <p><i>Orange, purple, pink and grey, pink and grey, pink and grey, Orange, purple, pink and grey, black and white and brown.</i></p>	<p>I match this game to the topic. My goals are to tune them into the tale.</p> <p>I check the exact activity and praise them individually.</p> <p>Materials: tree, pictures, basket</p> <p>I build on their previous experiences.</p> <p>With this song children practise colours.</p> <p>Materials: there is no needed material</p> <p>In this game children look for pairs, so it's good to develop maths knowledge and their logical thinking.</p> <p>I praise them individually and together as well.</p> <p>Materials: cut-in-half animals, basket</p> <p>Its a new topic. I help their understanding with coloured papers, which I show.</p> <p>Considering their age, we don't talk about just basic colours (red, blue, yellow, green). My goals are to expand their knowledge with black and white.</p>
---	---

<p>Puppet</p> <p>Tale: The lazy bear</p> <p><i>Bruno is still asleep. He doesn't know that its summer/ autumn.</i></p> <p><i>Bruno is awake at last. Now he knows that it's spring.</i></p> <p><u>What are you wearing?</u></p> <p>What are you wearing, what are you wearing? What are you wearing today? What are you wearing, what are you wearing? What are you wearing today? RED/BLUE/GREEN/YELLOW/BLACK/WHITE</p>	<p>I show this tale with bag puppets to increase their literary experience. This tale is good for environment experiences because of the seasons changing and the bear's lifestyle.</p> <p>The structure of the tale is simple, so its good for the children's age and ability. The theme fits into the topic.</p> <p>The end of the tale fills the children with a joyful and positive attitude.</p> <p>Materials: forest background with a cave, bag puppets (bear, squirrel and rabbit).</p> <p>We sing and I call out different colours. Then children show a piece of clothing on their own. My goal is to deepen their knowledge of colours.</p> <p>I check if they know the colours or not.</p>
<p><u>Ending</u></p> <p>Well done, you've been very smart today. It's time to say goodbye. Goodbye children.</p>	<p>Giving positive feedback to the children. Praising and saying goodbye to the children is very important.</p>

9.3. English activity plan 3. – The Snowman

Age group: 4-5-year-old children

Activity: exploring the outdoor environment, math, music, tale with rhyme

Topic: winter, clothes

Time: 30-35 minutes

Method: presentation, illustration, practice, evaluation, checking

Materiels used: snowflakes, two boxes, pictures with clothes, CD player and CD/smart phone, finger puppets (snowman, boy, girl), background, giant memory game

<p>Introduction</p> <p><u>Motivation</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • I put clothes into the group room • I put storybooks on the table • Puppetry with animal bag puppets <p>I invite them to sing together the well-known song. Do you remember? Let's sing it!</p> <p><u>I'm a little snowman</u></p> <p>Im a little snowman, look at me. These are my buttons, 1, 2, 3. These are my eyes and this is my nose. I wear a hat and scarf. Brrr...it's cold!</p>	<p>This step is really important before the activity.</p> <p>Arousing children's attention and motivation, which helps to improve the active participation and maintain their motivation.</p> <p>I welcome and involve them, its really important.</p> <p>We stand in a circle on the carpet.</p> <p>Well-known song, children love it very much.</p> <p>They know this song, so it comforts them. This song will activate them. With this song they can move, practice body parts and count with buttons.</p> <p>We show the numbers on our fingers and do movements.</p>
---	--

<p>• Singing: And do you remember <i>Snowflakes, snowflakes?</i> Let's sing it!</p> <p><i>Snowflakes, snowflakes</i> <i>Snowflakes, snowflakes dance around, Snowflakes, snowflakes touch the ground. Snowflakes, snowflakes in the air, Snowflakes, snowflakes everywhere. Snowflakes, snowflakes dance around, Snowflakes, snowflakes touch the ground.</i></p> <p><u>Game with winter words</u></p> <p>Game description: Children should walk around the room. When I clap, they stop and I give them an introduction. If I say snowflake, they imitate snow falling down with their fingers. If I say cold, they shiver and rub their palms. When I say snowman, they draw a snowman in the air.</p> <p>It's cold. Lets dress up!</p> <p><u>Put on your shoes...</u></p> <p><i>Put on your shoes, your shoes, your shoes. Put on your shoes, your shoes, your shoes. Put on your shoes. Let's go outside. Hurry up. Hurry up. Hurry hurry up!</i> <i>Put on your jacket, your jacket, your jacket. Put on your jacket, your jacket, your jacket. Put on your jacket. Lets go outside. Hurry up. Hurry up. Hurry hurry up!</i></p>	<p>I check the exact movements and text and praise them one by one and together as well.</p> <p>It's a short song, we can repeat it according to the children's requirements.</p> <p>We do the movements during singing.</p> <p>Children know this song, so it gives them a feeling of safety.</p> <p>We can repeat it twice or three times.</p> <p>Material: a snowflake from material</p> <p>I match this game to the topic. My goals are to tune them into the tale.</p> <p>I check the exact activity and praise them individually.</p> <p>Materials: there is no material needed</p> <p>I ask them to bring in their own warm clothes.</p> <p>I build on their previous experiences.</p>
--	---

<p><i>Put on your scarf, your scarf, your scarf. Put on your scarf, your scarf, your scarf. Put on your scarf. Lets go outside. Hurry up. Hurry up. Hurry hurry up!</i></p> <p><i>Put on your hat, your hat, your hat. Put on your hat, your hat, your hat. Put on your hat. Lets go outside. Hurry up. Hurry up. Hurry hurry up!</i></p> <p><i>Put on your shoes. Your jacket. Your scarf. And your hat. Hurry up. Hurry up. Hurry hurry up!</i></p> <p><u>Selective game with clothes</u></p> <p>Game description: I put two boxes on the carpet with the picture of a snowman and the sun. Children take pictures from the basket. They have to say the name of the clothes, and decide, when we wear them, - in winter or in summer - and put them into the correct box.</p> <p><u>Singing: Head and shoulders</u></p> <p>First, I show and tell the body parts, after that we do it together. Then, I turn on the CD player/smart phone and listen to the song and try to do the movements slowly.</p> <p><u>Finger puppet</u></p> <p>Tale: The snowman</p>	<p>With this song children practise the correct dress up code for winter, and the vocabulary of clothes.</p> <p>It is a moving song, children enjoy it, when they sing.</p> <p>This song improves their memory; big movements with their arms.</p> <p>Materials: own clothes, CD player and CD/smart phone</p> <p>This game develops children's logical thinking and memory. I praise them individually.</p> <p>Materials: two boxes, pictures of clothes, basket.</p> <p>With this game I check their understanding and control the correct answer.</p> <p>First, I just show and tell the body parts. Later we do it together.</p> <p>Listening to the song and trying to do the movements slowly. Later we can try it faster. I show this tale with flat puppets to increase the literary experience.</p>
---	--

<ul style="list-style-type: none"> • <i>It was nearly Christmas. Katie woke up and found that the world was white and magical...</i> • <i>Hello-he said. It's Christmas. Would you like a present? Yes please! - they said...</i> • <i>...We must give you a present too-said Katie. They gave the snowman a carrot for a nose, a scarf for his neck, and a hat for his head.</i> • <i>Happy Christmas! - they said....</i> • <i>...Goodbye - he said. Build me again next year!</i> <p><u>Giant memory game with body parts</u></p> <p>Game description: It is a general memory game, just in a giant form. Children have to turn up two paper plates with body parts. If they are pairs, the child says the name of that body part and has to turn up another two. If they are not matching, the next child continues the game. Who has the most pairs?</p>	<p>The structure of the tale is not very complex, so it's good for the children's age and ability. The theme fits with the topic.</p> <p>During conversations, I use a variety of gestures and metacommunication and different pitch of voice.</p> <p>The end of the tale fills the children with a joyful and positive attitude.</p> <p>Materials: snowy background, finger puppets (the snowman, a boy and a girl)</p> <p>With this game I check their understanding.</p> <p>Developing their attention, memory and fine motor senses with fingers.</p> <p>They enjoy this game in giant size, which is different from the average size.</p>
<p><u>Ending</u></p> <p>Well done, youve been very smart today. Its time to say goodbye. Bye-bye children.</p>	<p>Giving positive feedback to the children.</p> <p>Praising and saying goodbye to the children is very important.</p>

9.4. English activity plan 4. – Little Red Riding Hood

Age group: 4-5-year-old children

Activity: exploring the outdoor environment, music, tale with rhyme

Topic: animals, body parts and perceptions, actions

Time: 20-25 minutes

Method: presentation, illustration, practice, evaluation, checking

Materials used: circle game with animals, box with perceptions and needle, flat puppets (Granny, Little Red Riding Hood, wolf, woodcutter) and forest background with a house

<p>Introduction</p> <p><u>Motivation</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • We play hopscotch. • We play a circle game with animals • Puppetry with flat puppets <p>I invite children to sing together the well-known song. Do you remember? Let's sing it!</p> <p><u>Row, row, row your boat...</u></p> <p><i>Row, row, row your boat gently down the stream</i> <i>Merrily, merrily, merrily, merrily, life is but a dream.</i></p> <p><i>Row, row, row your boat gently down the stream</i> <i>If you see a crocodile don't forget to scream.</i></p> <p><i>Row, row, row your boat gently to the shore</i> <i>If you see a lion don't forget to roar.</i> <i>Row, row, row your boat gently down the river</i> <i>If you see a polar bear don't forget to shiver.</i></p>	<p>This step is really important before the activity.</p> <p>Arousing children's attention and motivation which helps to improve active participation and maintain their motivation.</p> <p>I welcome and involve them, its really important.</p> <p>We sit cross-legged in a circle on the carpet.</p> <p>This is a well-known song, which the children love very much.</p> <p>They know this song, so it is comforting for them. This song will activate the children. With this song they can row their hands in the air and practise animal related words.</p> <p>I check the exact text and praise them one by one and together as well.</p>
--	---

<p><i>Row, row, row your boat gently down the stream</i> <i>Merrily, merrily, merrily, merrily, life is but a dream.</i></p> <p><u>Circle game with animals</u> Game description: Children can see two circles and they have to decide which is the animal that can be seen in both circles. There is always just one animal matching. We can use different circles not to be bored.</p> <p><u>Head and shoulders...</u> <i>Head, shoulders, knees and toes, Knees and toes.</i> <i>Head, shoulders, knees and toes, Knees and toes.</i> <i>And eyes, and ears, and mouth, And nose.</i> <i>Head, shoulders, knees and toes, Knees and toes.</i></p> <p><u>Touching game</u> Game description: I put different figures of body parts made of salt and flour into a box. I cut two holes on opposite sides of the box. Children use a needle and rotate it. After that they can touch that body part and take it out of the box.</p> <p><u>Walking, walking...</u> <i>Walking, walking, walking, walking.</i></p>	<p>I have built on their previous experiences.</p> <p>With this game children practise animal names. It is also good for developing their memory and speed.</p> <p>It is a well-known game in their mother language, so children enjoy it.</p> <p>It is a moving song, children enjoy it, when they sing it. We can repeat it 3-4 times and try it faster and faster.</p> <p>This song improves their memory; big movement with arms. They can practise body parts as well.</p> <p>In this game they use their hands to touch and recognize different body parts. Developing logical thinking and recognizing by hand. Materials: a box with body parts, needle</p> <p>It is a new song. At first, I show and say the various ways of moving</p>
--	--

<p><i>Hop, hop, hop, hop, hop, hop.</i> <i>Running, running, running, running,</i> <i>running, running</i> <i>Now let's stop. Now let's stop.</i></p> <p><u>Puppetry with flat puppets</u></p> <p>Tale: Little Red Riding Hood</p> <p>Little Red Riding Hood lived in a wood with her mother. One day Little Red Riding Hood went to visit her granny...</p> <p>I'm going to see my grandmother. She lives in a house behind those trees. The wolf ran to Granny's house and ate Granny up. He got into Granny's bed. A little later, Little Red Riding Hood reached the house. She looked at the wolf.</p> <p>Granny, what big eyes you have! All the better to see you with! - said the wolf. Granny, what big ears you have! All the better to hear you with! - said the wolf.</p> <p>Granny, what a big nose you have! All the better to smell you with! - said the wolf.</p> <p>Granny, what big teeth you have! All the better to eat you with! - said the wolf...</p> <ul style="list-style-type: none"> • ... The woodcutter hit the wolf over the head. The wolf opened his mouth wide and screamed 	<p>(walking, hopping, running, stopping) and then I sing a song. Repeat it 2-3 times, children join me and do it together.</p> <p>It's an action song, so children enjoy it.</p> <p>I show this tale with flat puppets to increase the literary experience.</p> <p>This story is well-known among children in their mother language.</p> <p>The structure of the tale is simple, so it's good for the children's age and ability. The theme fits with the topic.</p> <p>During conversations, I use a variety of gestures and, metacommunication and different pitch of voice.</p> <p>The end of the tale fills the children with a joyful and positive attitude.</p> <p>Materials: forest background with a house, flat puppets (Granny, Little Red Riding Hood, the woodcutter and the wolf)</p>
---	--

<p>and Granny jumped out. The wolf ran away and Little Red Riding Hood never saw the wolf again.</p> <p><u>Actions with a board game</u></p> <p>Game description: I put a board with actions on the carpet. Children pull one picture out of the basket. They tell what they see in the picture and find it's pair on the board and put it there.</p>	<p>With this game I check their understanding.</p> <p>Developing their attention, memory and fine motor senses with fingers.</p>
<p><u>Ending</u></p> <p>Well done, you've been very smart today. It's time to say goodbye. Bye-bye children.</p>	<p>Giving positive feedback to the children.</p> <p>Praising and saying goodbye to the children is very important.</p>

10. Felhasznált irodalom

Antal Judit (2014): *Mi lennék, ha gyümölcs, zöldség lennék?* Borbori Kft., Győr.

Bán Annamária (2013): *Nevelj kétnyelvű gyermeket!* Magánkiadás.

Besnyi Szabolcs – Nagy Gábor Mápó (2014): *A Játék nem játék! Minden az ismerkedési, bemelegítő, energetizáló, csoport- és párképző, valamint az egyéb játékokról!* OptimusTréning (Budapest) és Katalizátor Pedagógusképzési Központ (Bácskossuthfalva), Budapest.

Boeckmann, Klaus-Börge – Lins, Sabine – Orlovsky, Sarah Michaela – Wondraczek, Ines (2010): *Többynyelvűség az óvodákban. Módszertani kézikönyv korai nyelvfelkészítéshez.* Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Közhasznú Nonprofit Kft., Szombathely.

Bujdosóné Papp Andrea (2010): Hol volt, hol nem volt... Művészi élmény és gyermeki képességfejlesztés: mese a 21. század óvodájában = Once upon a time: artistic experience and children's skills development in the kindergarten in the 21st century. In: Bálint Péter (szerk.): *Határ-helyzetben = On the Borderline.* Didakt Kft., Hajdúböszörmény. 31-53.

Bujdosóné Papp Andrea (2015): Mese-vers tevékenység. In: Pálfi Sándor (szerk.): *Óvodapedagógiai módszertani kézikönyv* [elektronikus dokumentum]. Készült a SZAKTÁRNET (TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0009 pályázat keretében. Debreceni Egyetem Kiadó, Debrecen. 6-46.

Doron, Helen (2010): *A nyelv zenéje.* Helen Doron Early English Országos Franchise Központ, Budapest.

Friedl, Johanna – Nussbaum, Margret (2006): *Gyermekjátékok az első évekre* *Készségfejlesztő játékokotlettek otthonra, óvodába, iskolába.* Deák És Társa Kiadó, Budapest.

Fürész-Mayernik Melinda (2015): *Angol kalauz a mondókák világába.* Katiötlettek Nyomdai Ötletgyár, Mór.

Fürész-Mayernik Melinda (2017): *Angol kalauz program. Kisgyermekkorai angol nyelvi nevelés. Kézikönyv ovisangol foglalkozásvezetők részére* (kézirat), Mór.

Koloszár Ibolya (2010): Az angol nyelv az óvodában. *Létünk* 2010/4. 75-84.

Kovács Judit (2009): *A gyermek és az idegen nyelv*. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest.

Márkus Éva (2017): A mesepedagógia alkalmazási lehetőségei kisgyermekkorú idegennyelv-fejlesztésben (német jó gyakorlatok). In: Márkus Éva – M. Pintér Tibor – Trentinné Benkő Éva (szerk.): *Jó gyakorlatok a korai idegen nyelvi fejlesztésben és pedagógusképzésben*. Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar, Budapest. 36-49.

Nagy Ildikó Mária (2018): *Játékos IKT az óvodában – Módszertani kalauz az alapoktól a megvalósításig*. Neteducatio Kft., Budapest.

Nemes Magdolna – Hirzics Dóra (2016): A mesepedagógia alkalmazási lehetőségei a korai idegen nyelvi fejlesztésben. In: Jukic, Renata – Bogatic, Katarina – Gazibara, Senka – Pejakovic, Sara – Simel, Sanja – Nagy Varga, Anikó (szerk.): *International Scientific Conference 'Global and Local Perspectives of Pedagogy' Conference Proceedings Book (professional papers)*. Osijek. 70–80.

Nemes Magdolna (2019): *Ötven angol mondóka óvodásoknak. Módszertani kézikönyv az óvodai angol nyelvi tevékenységekhez*. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen.

Nótinné Csikós Marianna (2016): *Az Óvó néni így csinálja! A 200 legötletesebb saját készítésű játék, hogy mókás legyen a fejlesztés*. Neteducatio Kft, Budapest.

Raffai Judit (2016): *Mesemondók és mesetípusok Értekezés a vajdasági magyar mesemondásról*. Életjel Kiadó, Szabadka.

Riddell, Chris (2003): *Platypus and the birthday party*. Harcourt Children's Books

Sárvári Tünde (2016a): „Fit im frühen Deutsch?” A korai német mint idegennyelv-tanulásban elért eredmények feltárásának és értékelésének aktuális kérdései. In: Karlovitz János Tibor (szerk.): *Tanulás és fejlődés*. International Research Institute, Komárno, Szlovákia. 139-148.<http://www.irisro.org/pedagogia2016konfktotet/45SarvariTunde.pdf>

Sárvári Tünde (2016b): A drámapedagógia alkalmazási lehetőségei a korai idegen nyelvi fejlesztésben. *Gyermeknevelés*. 4. évf. 1. szám 124–139.

Sominé Hrebik Olga (2011): Az anyanyelv-elsajátítás és az idegennyelv-tanulás összefüggéseinek megközelítései – egy közös értelmezési keret lehetősége. *Magyar Pedagógia*. 111. évf. 1. szám 53–77.

Szászné Beke Gabriella (2012): *Angol dalok és mondókák kicsiknek (Nursery Songs and Rhymes)*. Sanoma Média, Budapest.

Tánczos Judit (2007) *Nyelvtanulás és diszlexia. Módszerek a tanulási zavarral küszködő tanulók idegennyelv oktatásához*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen.

Widlok, Beate – Petravić, Ana – Org, Helgi – Romcea, Rodica (2010): *Korai idegennyelv-tanulás –Nürnbergi ajánlások*. Goethe-Institut e.V., München

Internetes irodalom

[1] <https://rhymetime.hu> Rhyme Time Zenebölcsi weboldala (Látogatva: 2017.08.13.)

[2] <http://angolkalauz.hu/> Angol kalauz (Látogatva: 2017.11.12.)

[3] <http://learnenglishkids.britishcouncil.org/en/short-stories> British Council Learn English Kids rövid mesék (Látogatva: 2017.08.08.)

[4] https://elt.oup.com/catalogue/items/global/pre-school/cookie_and_friends/?cc=hu&sellLanguage=hu&mode=hub Cookie and friends (Látogatva: 2017. 11. 12.)

Jogszabályok

J1: 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200363.kor>

